

หน่วยที่ 8 เศรษฐกิจและการคลังท้องถิ่น

ปรีวัฒน์ ช่างคิด
อาจารย์ประจำสาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น
วิทยาลัยชุมชนระนอง

แผนการสอนประจำหน่วย

หน่วยที่ 8 เศรษฐกิจและการคลังท้องถิ่น

เค้าโครงเนื้อหา

- 8.1 การกระจายรายได้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- 8.2 รายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- 8.3 รายจ่ายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- 8.4 กระบวนการจัดทำงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- 8.5 เศรษฐกิจจังหวัดระนอง
- 8.6 สรุป

แนวคิด

แผนการกระจายด้านรายได้ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 สัดส่วนต่อรายได้ของรัฐบาลไม่น้อยกว่าร้อยละ 35 แต่จนถึงปัจจุบันยังไม่เป็นไปตามเป้าหมาย

การกำหนดว่ารายได้ประเภทใดเป็นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบใด มีการกำหนดสัดส่วนเท่าใด รายละเอียดต่าง ๆ เหล่านี้ กำหนดไว้ในกฎหมายอย่างน้อย 3 ฉบับ ได้แก่ พระราชบัญญัติจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบนั้น ๆ พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 และมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการจัดสรรงบประมาณแต่ละปี

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรายได้จาก 4 แหล่ง ดังนี้ (1) รายได้ที่ท้องถิ่นจัดเก็บเอง (2) รายได้จากท้องถิ่นที่รัฐบาลจัดเก็บให้ (3) รายได้ที่รัฐบาลแบ่งให้ท้องถิ่น และ (4) เงินอุดหนุนจากรัฐบาล

รายจ่ายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ (1) รายจ่ายประจำ เป็นรายการต้องจ่ายตามข้อผูกพันที่เกิดขึ้นเป็นประจำ (2) รายจ่ายเพื่อการพัฒนา เป็นงบประมาณที่ก่อให้เกิดการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ตามอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ (3) รายจ่ายกรณีฉุกเฉิน เป็นรายจ่ายที่กันไว้สำหรับกรณีเกิดเหตุการณ์ฉุกเฉิน เช่น ไฟไหม้ น้ำท่วม ดินถล่ม เป็นต้น

วิธีการงบประมาณประกอบด้วย 3 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ ขั้นตอนการจัดเตรียมงบประมาณ (Budget preparation) เป็นหน้าที่ของฝ่ายบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งฝ่ายการเมืองและฝ่ายราชการประจำ ขั้นตอนอนุมัติงบประมาณ (Budget adoption) โดยสภาท้องถิ่นจะพิจารณาร่างข้อบัญญัติฯ เป็นการพิจารณา 3 วาระ คือ วาระรับหลักการ วาระแปรญัตติ และวาระเห็นชอบ

เมื่อสภาท้องถิ่นพิจารณาเห็นชอบร่างงบประมาณแล้ว ประธานสภาท้องถิ่นนำเสนอร่างที่ผ่านความเห็นชอบให้ผู้มีอำนาจในการอนุมัติ เพื่ออนุมัติร่างงบประมาณรายจ่ายและประกาศเป็นข้อบัญญัติ/เทศบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีต่อไป ปัญหาการจัดทำงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกิดจากปัจจัยด้านข้อจำกัดของงบประมาณที่ไม่เพียงพอต่อความจำเป็นที่ต้องดำเนินการส่วนหนึ่งเกิดจากการจัดเก็บรายได้ของท้องถิ่นไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด เนื่องจากเศรษฐกิจแต่ละพื้นที่แตกต่างกัน

ผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดระนองเมื่อเทียบกับจังหวัดอื่นในภาคใต้ พบว่า อยู่ในระดับต่ำ สินค้าทางการเกษตรที่สำคัญ ได้แก่ ยางพารา ปาล์มน้ำมัน กาแฟ และสวนผลไม้ ด้านการค้าชายแดนระหว่างระนอง – เมียนมา พบว่าได้เปรียบดุลการค้าทุกปี ขณะที่โครงสร้างกำลังแรงงานของวัยแรงงานจังหวัดระนองมีสัดส่วนการว่างงานต่ำ (ร้อยละ 0.4 ของประชากรวัยแรงงาน) จำนวนโรงงานอุตสาหกรรมเป็นตัวชี้วัดหนึ่งของระบบเศรษฐกิจ ข้อมูลโรงงานอุตสาหกรรมของจังหวัดระนอง พบว่า ณ วันที่ 10 พฤศจิกายน 2562 มีจำนวนทั้งสิ้น 321 โรงงาน ส่วนใหญ่เป็นโรงงานกลุ่มอุตสาหกรรมอาหาร และข้อมูลการใช้ไฟฟ้าซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่แสดงให้เห็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจเพราะไฟฟ้าเป็นพลังงานที่นำมาใช้ในกิจการทุกประเภทโดยปี พ.ศ. 2559 – 2561 ปริมาณการใช้ไฟฟ้าลดลงทุกปี สะท้อนภาวะเศรษฐกิจที่ซบเซา ขณะที่การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่สร้างรายได้ให้กับประเทศไทย พบว่า ปริมาณผู้มาเยือนจังหวัดระนองปริมาณเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อศึกษาหน่วยนี้จบแล้ว นักศึกษาสามารถ

1. อธิบายการกระจายรายได้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้
2. เสนอแนวทางการเพิ่มรายได้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้
3. เสนอแนะแนวทางการลดรายจ่ายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้
4. อธิบายกระบวนการจัดทำงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้
5. วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อเศรษฐกิจจังหวัดระนองได้

วิธีสอน

1. การบรรยาย
2. การอภิปราย
3. การศึกษาค้นคว้าด้วยตัวเอง

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

1. การศึกษาเอกสารประกอบการสอนหน่วยที่ 8 เศรษฐกิจและการคลังท้องถิ่น
2. การอภิปรายร่วมกันระหว่างผู้เรียน และผู้สอนตามลำดับเนื้อหา

3. การบรรยายสรุปของผู้สอน โดยเน้นเนื้อหาที่ผู้เรียนยังไม่เข้าใจ
4. ผู้เรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 3 – 4 คน ลงพื้นที่องค์ปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อสัมภาษณ์ผู้บริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ นายกองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ปลัดผู้ช่วยการคลัง/หัวหน้าส่วนการคลังเกี่ยวกับสถานะทางการคลังขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดระนอง โดยแต่ละกลุ่มเลือกสัมภาษณ์ 1 แห่ง และไม่ซ้ำกับกลุ่มอื่น
5. ผู้เรียนนำผลการสัมภาษณ์มานำเสนอ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยวิธีสัมมนาสนทนาในชั้นเรียนเกี่ยวกับสถานะทางการคลังขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น วิเคราะห์สาเหตุและแนวทางแก้ไข
6. ผู้สอนสรุปผลข้อค้นพบสถานะทางการคลังขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดระนอง และอธิบายเพื่อชี้ให้เห็นภาพรวมทั้งประเทศ
7. ผู้เรียนทำแบบฝึกหัดและแบบประเมินผลหลังเรียนประจำหน่วย

สื่อการเรียนการสอน

1. เอกสารประกอบการสอน
2. โปรแกรมนำเสนองาน (power point) เศรษฐกิจและการคลังท้องถิ่น
3. แบบฝึกหัดประจำหน่วย
4. แบบประเมินผลหลังเรียนประจำหน่วย

การประเมินผล

1. สังเกตและบันทึกผลการจากพฤติกรรมความสนใจและการมีส่วนร่วมในชั้นเรียน การทำกิจกรรมกลุ่ม การตอบคำถามขณะที่มีการอภิปรายและซักถาม
2. รายงานผลการสัมภาษณ์ผู้บริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น
3. แบบฝึกหัดประจำหน่วย
4. แบบประเมินผลหลังเรียนประจำหน่วย
5. ประเมินผลจากการสอบกลางภาคเรียนและปลายภาคเรียน

8.1 การกระจายรายได้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นการบริหารราชการแผ่นดินรูปแบบหนึ่งที่กระจายอำนาจให้ประชาชนได้จัดการตนเอง ทั้งนี้ การบริหารราชการส่วนท้องถิ่นของประเทศไทยกำหนดให้ผู้บริหารและสมาชิกสภาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ และมีอำนาจการบริการสาธารณะตามที่กฎหมายกำหนด การกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นการกระจายปัจจัยพื้นฐานด้านการบริหาร ได้แก่ คน โดยให้อำนาจบริหารบุคลากรได้ด้วยตนเอง วัสดุ/อุปกรณ์ สามารถดำเนินการสรรหาได้ตามภารกิจ การจัดการ สามารถออกแบบกำหนดการบริหารภายในได้เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่นนั้น ๆ และงบประมาณ เป็นการกระจายตามสัดส่วนที่กฎหมายกำหนดไว้ เพื่อให้้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถดำเนินงานตามอำนาจหน้าที่

แผนการกระจายด้านรายได้ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มาตรา 30 (4) กำหนดการจัดสรรภาษีและอากร เงินอุดหนุน และรายได้อื่นให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อให้สอดคล้องกับอำนาจและหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละประเภทอย่างเหมาะสม โดยในช่วงเวลาไม่เกิน พ.ศ. 2544 ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรายได้เพิ่มขึ้นคิดเป็นสัดส่วนต่อรายได้ของรัฐบาลไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 และไม่เกิน พ.ศ. 2549 ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรายได้เพิ่มขึ้นคิดเป็นสัดส่วนต่อรายได้ของรัฐบาลไม่น้อยกว่าร้อยละ 35 ทั้งนี้ โดยการเพิ่มสัดส่วนตามระยะเวลาที่เหมาะสมแก่การพัฒนาให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถดำเนินการบริการสาธารณะได้ด้วยตนเอง จากสาระสำคัญของแผนการกระจายรายได้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ผลปรากฏว่าการกระจายรายได้ยังไม่บรรลุตามแผนที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติฉบับนี้

จึงมีการแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจาย อำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2549 กำหนดการจัดสรรภาษีและอากร เงินอุดหนุน และรายได้อื่นให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อให้สอดคล้องกับการดำเนินการตามอำนาจและหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละประเภทอย่างเหมาะสม โดยตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2550 เป็นต้นไป ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรายได้คิดเป็นสัดส่วนต่อรายได้สุทธิของรัฐบาลไม่น้อยกว่าร้อยละ 25 และโดยมีจุดมุ่งหมายที่จะให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรายได้เพิ่มขึ้นคิดเป็นสัดส่วนต่อรายได้สุทธิของรัฐบาลในอัตราไม่น้อยกว่าร้อยละ 35 โดยการจัดสรรสัดส่วนที่เป็นธรรมแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และคำนึงถึงรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นด้วย การเพิ่มสัดส่วนรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อรายได้สุทธิของรัฐบาล ให้เพิ่มขึ้นตามระยะเวลาที่เหมาะสมแก่การพัฒนาให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถดำเนินกิจการบริการสาธารณะได้ด้วยตนเอง และให้เป็นไปตามภารกิจที่ถ่ายโอนให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ถ่ายโอนเพิ่มขึ้น ภายหลังปีงบประมาณ พ.ศ. 2549 เป็นต้นไป แต่ไม่ว่ากรณีจะเป็นประการใดเงินอุดหนุนที่จัดสรรให้ต้องมีจำนวนไม่น้อยกว่าเงินอุดหนุนที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับการจัดสรรในปีงบประมาณ พ.ศ. 2549 รายละเอียดสัดส่วนการกระจายรายได้เมื่อเทียบกับรายได้ของรัฐบาลแต่ละปี ดังแผนภาพ

ตาราง 10.1 แสดงสัดส่วนรายได้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปีงบประมาณ พ.ศ. 2555 - 2560

ประเภทรายได้	ปีงบประมาณ 2555		ปีงบประมาณ 2556		ปีงบประมาณ 2557		ปีงบประมาณ 2558		ปีงบประมาณ 2559		ปีงบประมาณ 2560	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. รายได้ท้องถิ่นจัดเก็บเอง	46,529.72	8.78	50,281.54	8.78	56,306.25	9.04	61,458.00	9.51	70,000.00	10.67	112,000.0000	16.28
2. รายได้ที่รัฐบาลจัดเก็บให้	175,457.28	33.11	187,988.46	32.83	203,818.75	32.74	218,222.00	33.76	218,940.00	33.36	218,800.0000	31.81
3. รายได้ที่รัฐบาลแบ่งให้	86,900.00	16.40	97,900.00	17.10	109,000.00	17.51	109,000.00	16.86	109,000.00	16.61	111,000.0000	16.14
4. เงินอุดหนุน	221,091.79	41.72	236,500.00	41.30	253,500.00	40.71	257,663.78	39.86	258,298.60	39.36	246,091.6157	35.77
รวมรายได้ท้องถิ่นทั้งสิ้น	529,978.79	100.00	572,670.00	100.00	622,625.00	100.00	646,343.78	100.00	656,238.60	100.00	687,891.6157	100.00
รายได้รัฐบาล	1,980,000.00		2,100,000.00		2,275,000.00		2,325,000.00		2,330,000.00		2,343,000.00	
สัดส่วนต่อรายได้รัฐบาล	26.77		27.27		27.37		27.80		28.16		29.36	

ที่มา ส่วนการกระจายอำนาจด้านการคลัง สำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากตารางจะเห็นได้ว่า สัดส่วนการจัดสรรรายได้ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ระหว่างปีงบประมาณ 2555 – 2560 ยังไม่เป็นไปตามเป้า กล่าวคือ ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2555 สัดส่วนรายได้จัดสรรร้อยละ 26.77 ร้อยละ 27.27 ร้อยละ 27.37 ร้อยละ 27.80 ร้อยละ 28.16 และร้อยละ 29.36 ตามลำดับ อย่างไรก็ตามรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดังกล่าว มีค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่ส่งผ่านองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อที่จะให้จำนวนร้อยละไม่ต่ำกว่าร้อยละ 25 ตาม พรบ.กำหนดแผนฯ เช่น เงินค่าอาหารกลางวันอาหารเสริม (นม) ของโรงเรียนในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา เงินเบี้ยยังชีพคนชรา เบี้ยยังชีพผู้ป่วยเอดส์ เบี้ยยังชีพคนพิการ เป็นต้น

8.2 รายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

รายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบต่าง ๆ พิจารณาได้จากพระราชบัญญัติการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบนั้น ๆ และพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 เป็นหลัก ซึ่งรายละเอียดแต่ละปี จะกำหนดเพิ่มเติมตามสถานการณ์และนโยบายของส่วนกลาง ดังนี้

8.2.1 รายได้ของเทศบาล

พระราชบัญญัติเทศบาลแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 14 พ.ศ. 2562 และพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 เป็นกฎหมายพื้นฐานในการพิจารณาทำความเข้าใจรายได้ของเทศบาล ดังนี้

พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 แก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 14 พ.ศ. 2562 กำหนดให้เทศบาลมีรายได้จากแหล่งต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- (1) ภาษีอากรตามแต่จะมีกฎหมายกำหนดไว้
- (2) ค่าธรรมเนียม ค่าใบอนุญาต และค่าปรับตามแต่จะมีกฎหมายกำหนดไว้
- (3) รายได้จากทรัพย์สินของเทศบาล

- (4) รายได้จากการสาธารณูปโภคและเทศพาณิชย์
 - (5) พันธบัตร หรือเงินกู้ ตามแต่จะมีกฎหมายกำหนดไว้
 - (6) เงินกู้จากกระทรวง ทบวง กรม องค์การ หรือนิติบุคคลต่าง ๆ (การกู้เงินต้องได้รับอนุญาตจากสภาเทศบาล และได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย)
 - (7) เงินอุดหนุนจากรัฐบาลหรือองค์การบริหารส่วนจังหวัด
 - (8) เงินและทรัพย์สินอย่างอื่นที่มีผู้อุทิศให้
 - (9) รายได้อื่นใดก็ตามแต่จะมีกฎหมายกำหนดไว้
- พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ยังได้กำหนดรายได้ของเทศบาล ดังนี้
- (1) ภาษีโรงเรือนและที่ดินตามกฎหมายว่าด้วยภาษีโรงเรือนและที่ดิน
 - (2) ภาษีบำรุงท้องที่ตามกฎหมายว่าด้วยภาษีบำรุงท้องที่
 - (3) ภาษีป้ายตามกฎหมายว่าด้วยภาษีป้าย
 - (4) ภาษีมูลค่าเพิ่มตามประมวลรัษฎากรที่ได้รับการจัดสรรในอัตราซึ่งเมื่อรวมกับการจัดสรรให้แก่องค์การบริหารส่วนจังหวัดแล้วไม่เกินร้อยละ 30 ของภาษีมูลค่าเพิ่มที่จัดเก็บได้หักส่วนที่ต้องจ่ายคืนแล้ว โดยเป็นหน้าที่ของกรมสรรพากรที่จะจัดเก็บ
 - (5) ภาษีธุรกิจเฉพาะตามประมวลรัษฎากร โดยออกข้อบัญญัติจัดเก็บเพิ่มขึ้นในอัตราซึ่งเมื่อรวมกับอัตราที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดกำหนด แล้วไม่เกินร้อยละ 30 ของอัตราภาษีที่จัดเก็บตามประมวลรัษฎากร โดยเป็นหน้าที่ของกรมสรรพากรที่จะจัดเก็บ
 - (6) ภาษีสรรพสามิตตามกฎหมายว่าด้วยภาษีสรรพสามิต ภาษีสุราตามกฎหมายว่าด้วยสุราและค่าแสตมป์ยาสูบตามกฎหมายว่าด้วยยาสูบซึ่งเก็บจากการค้าในเขตเทศบาล โดยออกข้อบัญญัติเพิ่มขึ้นในอัตราไม่เกินร้อยละ 30 ของอัตราภาษีที่กรมสรรพสามิตจัดเก็บ และให้ถือเป็นภาษีและค่าแสตมป์ตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น โดยเป็นหน้าที่ของกรมสรรพสามิตที่จะจัดเก็บ
 - (7) ภาษีและค่าธรรมเนียมรถยนต์ รวมทั้งเงินเพิ่มตามกฎหมายว่าด้วยรถยนต์ ภาษีรถตามกฎหมายว่าด้วยการขนส่งทางบกและค่าธรรมเนียมล้อเลื่อนตามกฎหมายว่าด้วยล้อเลื่อน
 - (8) ภาษีการพนันตามกฎหมายว่าด้วยการพนัน
 - (9) ภาษีเพื่อการศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ
 - (10) ภาษีอากรฆ่าสัตว์และผลประโยชน์อื่นอันเกิดจากการฆ่าสัตว์ตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการฆ่าสัตว์และจำหน่ายเนื้อสัตว์
 - (11) ภาษีโรงเรือนและที่ดินตามกฎหมายว่าด้วยภาษีโรงเรือนและที่ดิน
 - (12) ค่าภาคหลวงแร่ตามกฎหมายว่าด้วยแร่
 - (13) ค่าภาคหลวงปิโตรเลียมตามกฎหมายว่าด้วยปิโตรเลียม
 - (14) ค่าธรรมเนียมการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์
 - (15) ค่าธรรมเนียมสนามบิน

- (16) ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตขายสุราและค่าธรรมเนียมใบอนุญาตเล่นการพนัน
- (17) ค่าธรรมเนียมใช้น้ำบาดาล
- (18) ค่าธรรมเนียมอื่น ๆ ที่เรียกเก็บจากผู้ใช้ประโยชน์จากบริการสาธารณะที่จัดให้มีขึ้น
- (19) รายได้อื่น ๆ ตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นของเทศบาล
- แหล่งรายได้ประเภทต่าง ๆ ที่กล่าวถึงในข้างต้นมิได้หมายความว่าเทศบาลจะมีรายได้ภาษีเหล่านั้นทั้งหมดเต็มจำนวน หากแต่ยังต้องแบ่งรายได้บางประเภทให้กับหน่วยงานอื่นอีก เช่น รัฐบาลหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น เป็นต้น นอกจากนี้การจัดเก็บรายได้เหล่านี้ เทศบาลมิได้เป็นผู้จัดเก็บเองทั้งหมด ยังมีหน่วยงานอื่น ๆ ที่เข้ามาดำเนินการเก็บภาษีให้แก่เทศบาลอีก เช่น กรมสรรพากร กรมสรรพสามิต กรมการขนส่งทางบก เป็นต้น
- นอกจากนี้พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ยังกำหนดให้เทศบาลมีรายได้จากแหล่งอื่น ๆ อีก ได้แก่
- (1) รายได้จากทรัพย์สินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
 - (2) รายได้จากสาธารณูปโภค
 - (3) รายได้จากการพาณิชย์และการทำกิจการ ไม่ว่าจะดำเนินการเองหรือร่วมกับบุคคลอื่นหรือจากสหการ
 - (4) ภาษีอากร ค่าธรรมเนียม ค่าใบอนุญาต ค่าปรับ ค่าตอบแทน หรือรายได้อื่นใดตามที่มีกฎหมายบัญญัติไว้ให้เป็นรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
 - (5) ค่าบริการ
 - (6) เงินอุดหนุนจากรัฐบาล ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น
 - (7) เงินช่วยเหลือจากต่างประเทศ องค์การต่างประเทศ หรือองค์การระหว่างประเทศ
 - (8) รายได้จากการจำหน่ายพันธบัตร
 - (9) เงินกู้จากต่างประเทศ ทบวง กรม องค์กร หรือนิติบุคคลต่าง ๆ
 - (10) เงินกู้จากต่างประเทศ องค์การต่างประเทศหรือองค์การระหว่างประเทศ
 - (11) เงินและทรัพย์สินอย่างอื่นที่มีผู้อุทิศให้
 - (12) เงินช่วยเหลือหรือเงินค่าตอบแทน
 - (13) รายได้จากทรัพย์สินของแผ่นดิน หรือรายได้จากทรัพย์สินของรัฐวิสาหกิจที่ดำเนินการเพื่อบูรณาการในเขตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
 - (14) รายได้จากค่าธรรมเนียมพิเศษการออกพันธบัตรตาม (8) การกู้เงินจากองค์กรหรือนิติบุคคลต่าง ๆ ตาม (9) การกู้เงินตาม (10) และรายได้ตาม (13) ให้ออกเป็นเทศบัญญัติโดยได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี

จะเห็นว่าเทศบาลมีแหล่งรายได้สำคัญ 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่หนึ่ง คือ ภาษี อาคาร ค่าธรรมเนียมและค่าปรับต่าง ๆ ทั้งที่เทศบาลจัดเก็บเอง หรือรัฐบาลจัดเก็บให้แล้วส่งคืนให้กับเทศบาล หรือภาษีที่รัฐบาลแบ่งสัดส่วนให้ เป็นต้น ส่วนที่สอง รายได้จากเงินอุดหนุน ซึ่งแบ่งเป็นเงินอุดหนุนทั่วไปและเงินอุดหนุนเฉพาะ และส่วนที่สามรายได้จากกิจการอื่น ๆ ของเทศบาลเอง เช่น โรงรับจำนำ กิจการเทศพาณิชย์ เป็นต้น

8.2.2 รายได้ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด

พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ.2540 กำหนดให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดอาจมีรายได้ ดังต่อไปนี้ (มาตรา 73)

- (1) ภาษีอาคารตามที่มีกฎหมายบัญญัติไว้
- (2) ค่าธรรมเนียม ค่าใบอนุญาต และค่าปรับ ตามที่มีกฎหมายบัญญัติไว้
- (3) รายได้จากทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนจังหวัด
- (4) รายได้จากสาธารณูปโภคขององค์การบริหารส่วนจังหวัด
- (5) รายได้จากการพาณิชย์ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด
- (6) พันธบัตรหรือเงินกู้ตามที่มีกฎหมายบัญญัติไว้
- (7) เงินกู้จากกระทรวง ทบวง กรม องค์กร หรือนิติบุคคลต่าง ๆ ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรี

เห็นชอบจากรัฐมนตรี

- (8) เงินอุดหนุนหรือรายได้อื่นตามที่รัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐจัดสรรให้
- (9) เงินและทรัพย์สินอย่างอื่นที่มีผู้อุทิศให้
- (10) รายได้อื่นตามที่มีกฎหมายบัญญัติให้เป็นขององค์การบริหารส่วนจังหวัด

นอกจากนั้น พระราชกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองท้องถิ่น พ.ศ.2542 มาตรา 24 องค์การบริหารส่วนจังหวัดอาจมีรายได้จากภาษีอาคาร ค่าธรรมเนียม และเงินรายได้ดังต่อไปนี้

(1) ภาษีบำรุงองค์การบริหารส่วนจังหวัด สำหรับน้ำมันเบนซินและน้ำมันที่คล้ายกัน น้ำมันดีเซลและน้ำมันที่คล้ายกัน ก๊าซปิโตรเลียมที่ใช้เป็นเชื้อเพลิงสำหรับรถยนต์ซึ่งเก็บจากการค้าภายในเขต จังหวัดโดยออกข้อบัญญัติจัดเก็บเพิ่มเติมไม่เกินลิตรละสิบสตางค์สำหรับน้ำมัน และ กิโลกรัมละไม่เกินสิบสตางค์สำหรับก๊าซปิโตรเลียม

(2) ภาษีบำรุงองค์การบริหารส่วนจังหวัดสำหรับยาสูบ ซึ่งเก็บจากการค้าในเขตจังหวัด โดยออกข้อบัญญัติจัดเก็บเพิ่มเติมไม่เกินมวนละสิบสตางค์

(3) ภาษีมูลค่าเพิ่มตามประมวลรัษฎากรที่ได้รับการจัดสรรในอัตราซึ่งเมื่อรวมกับอัตราตามมาตรา 23 (4) และมาตรา 25 (6) แล้วไม่เกินร้อยละสามสิบของภาษีมูลค่าเพิ่มที่จัดเก็บได้หักส่วนที่ต้องจ่ายคืนแล้ว โดยเป็นหน้าที่ของกรมสรรพากรที่จะจัดเก็บ

(4) ภาษีธุรกิจเฉพาะตามประมวลรัษฎากร โดยออกข้อบัญญัติจัดเก็บเพิ่มขึ้นในอัตราซึ่งเมื่อรวมกับอัตราตามมาตรา 23

(5) แล้วไม่เกินแล้วไม่เกินร้อยละสามสิบของอัตราภาษีที่จัดเก็บตามประมวลรัษฎากรโดยเป็นหน้าที่ของกรมสรรพากรที่จะจัดเก็บ 5 ภาษี และค่าธรรมเนียมรถยนต์ รวมทั้งเงินเพิ่มตามกฎหมายว่าด้วยรถยนต์ ภาษีรถตามกฎหมายว่าด้วยการขนส่งทางบก และค่าธรรมเนียมล้อเลื่อนตามกฎหมายว่าด้วยล้อเลื่อน

(6) ภาษีเพื่อการศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ

(7) อากรังนกอีแอ่นตามกฎหมายว่าด้วยอากรังนกอีแอ่น

(8) ค่าภาคหลวงแร่ตามกฎหมายว่าด้วยแร่ ให้ได้รับการจัดสรรในอัตราร้อยละยี่สิบของค่าภาคหลวงแร่ที่จัดเก็บได้ภายใน เขตองค์การบริหารส่วนจังหวัดนั้น

(9) ค่าภาคหลวงปิโตรเลียมตามกฎหมายว่าด้วยปิโตรเลียมให้ได้รับการจัดสรรในอัตราร้อย ละยี่สิบของค่าภาคหลวงปิโตรเลียมที่จัดเก็บได้ภายในเขตองค์การบริหารส่วน จังหวัดนั้น

(10) ค่าธรรมเนียมบำรุงองค์การบริหารส่วนจังหวัดโดยออกข้อบัญญัติเรียกเก็บจากผู้พักในโรงแรมตามกฎหมายว่าด้วยโรงแรม

(11) ค่าธรรมเนียม ค่าใบอนุญาต และค่าปรับในกิจการที่กฎหมายมอบหมายหน้าที่ให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดเป็น เจ้าหน้าที่ดำเนินการภายในเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัดนั้น และให้ตกเป็นรายได้ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด

(12) ค่าธรรมเนียมใดๆ ที่เรียกเก็บจากผู้ใช้หรือได้รับประโยชน์จากบริการสาธารณะที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดให้มีขึ้น

(13) รายได้อื่นตามที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นขององค์การบริหารส่วนจังหวัด

ประเภทรายได้ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด

(1) รายได้ที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดจัดเก็บเอง ได้แก่

- ภาษีจัดเก็บเองที่เป็นรายได้ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ได้แก่ ภาษี บำรุงองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่จัดเก็บจากการค่าน้ำมัน ภาษีบำรุงองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่จัดเก็บจากการค้ายาสูบ และค่าธรรมเนียมบำรุงองค์การบริหารส่วนจังหวัดจากผู้พักโรงแรม

- รายได้จากค่าธรรมเนียม ค่าใบอนุญาต และค่าปรับ

- รายได้จากทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนจังหวัด

- รายได้จากสาธารณูปโภค

- รายได้จากการพาณิชย์

- รายได้อื่นที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เช่น

คำตอบแทนรายปีตามประมวลกฎหมายที่ดิน

(2) ภาษีและค่าธรรมเนียมที่รัฐจัดเก็บให้และจัดสรรให้ ได้แก่

- ภาษีและค่าธรรมเนียมรถยนต์และล้อเลื่อน

- ภาษีมูลค่าเพิ่มตามประมวลรัษฎากรร้อยละ 5

- ค่าภาคหลวงแร่และค่าภาคหลวงปิโตรเลียม

(3) ภาษีที่รัฐแบ่งให้ ได้แก่ ภาษีมูลค่าเพิ่มตามประมวลรัษฎากรซึ่งรัฐแบ่งเพิ่มให้ตามกฎหมายกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

(4) เงินอุดหนุนจากรัฐบาล อาทิเช่น เงินอุดหนุนทั่วไปตามอำนาจหน้าที่ เงินอุดหนุนทั่วไปกำหนดวัตถุประสงค์ เงินอุดหนุนเฉพาะกิจ

8.2.3 รายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล

พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2542 กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีรายได้ ดังนี้

- (1) ภาษีบำรุงท้องที่
- (2) ภาษีโรงเรือนและที่ดิน
- (3) ภาษีป้าย
- (4) อากาศรฆ่าสัตว์และค่าธรรมเนียมรวมถึงผลประโยชน์อื่นอันเกิดจากการฆ่าสัตว์
- (5) ภาษีและค่าธรรมเนียมรถยนต์และล้อเลื่อน
- (6) ภาษีธุรกิจเฉพาะตามประมวลรัษฎากรซึ่งสถานประกอบการตั้งอยู่ในองค์การบริหารส่วนตำบล
- (7) ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตขายสุรา
- (8) ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตในการเล่นการพนัน
- (9) ค่าธรรมเนียมตามกฎหมายว่าด้วยน้ำบาดาล
- (10) เงินอากรประทานบัตรใบอนุญาตและอาชญาบัตรตามกฎหมายว่าด้วยการประมง
- (11) ค่าภาคหลวงและค่าธรรมเนียมตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้
- (12) ค่าธรรมเนียมจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมตามประมวลกฎหมายที่ดิน
- (13) ค่าภาคหลวงแร่ตามกฎหมายว่าด้วยแร่
- (14) ค่าภาคหลวงปิโตรเลียมตามกฎหมายว่าด้วยปิโตรเลียม
- (15) เงินที่เก็บตามกฎหมายว่าด้วยอุทยานแห่งชาติ
- (16) ภาษีมูลค่าเพิ่ม

อีกทั้งพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 ได้กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลจะมอบให้กระทรวง ทบวง กรม ซึ่งมีหน้าที่จัดเก็บภาษีอากรหรือค่าธรรมเนียม เรียกเก็บภาษีอากรหรือค่าธรรมเนียมเพื่อองค์การบริหารส่วนตำบลก็ได้ ในกรณีเช่นนี้เมื่อได้หักค่าใช้จ่ายตามที่กำหนดในกฎกระทรวงแล้ว ให้กระทรวง ทบวง กรมนั้นส่งมอบให้แก่องค์การบริหารส่วนตำบล นอกจากนั้นองค์การบริหารส่วนตำบลอาจมีรายได้ ดังต่อไปนี้

- (1) รายได้จากทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนตำบล
- (2) รายได้จากสาธารณูปโภคขององค์การบริหารส่วนตำบล

- (3) รายได้จากกิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์ขององค์การบริหารส่วนตำบล
- (4) ค่าธรรมเนียม ค่าใบอนุญาต และค่าปรับ ตามที่จะมีกฎหมายกำหนดไว้
- (5) เงินและทรัพย์สินอื่นที่มีผู้อุทิศให้
- (6) รายได้อื่นตามที่รัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐจัดสรรให้
- (7) เงินอุดหนุนจากรัฐบาล
- (8) รายได้อื่นตามที่จะมีกฎหมายกำหนดให้เป็นขององค์การบริหารส่วนตำบล
- (9) ขณะเดียวกันองค์การบริหารส่วนตำบลก็สามารถกู้เงินจากกระทรวง ทบวง กรม องค์การ หรือนิติบุคคลต่าง ๆ ได้ เมื่อได้รับอนุญาตจากสภาองค์การบริหารส่วนตำบล โดยที่การกู้เงินนี้ให้เป็นไปตามระเบียบของกระทรวงมหาดไทย

รายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลยังมีการกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 โดยกำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลอาจมีรายได้จากภาษีอากร ค่าธรรมเนียม และเงินรายได้ดังต่อไปนี้ คือ

- (1) ภาษีโรงเรือนและที่ดินตามกฎหมายว่าด้วยภาษีโรงเรือนและที่ดิน
- (2) ภาษีบำรุงท้องที่ตามกฎหมายว่าด้วยภาษีบำรุงท้องที่
- (3) ภาษีป้ายตามกฎหมายว่าด้วยภาษีป้าย
- (4) ภาษีมูลค่าเพิ่มตามประมวลรัษฎากร
- (5) ภาษีธุรกิจเฉพาะตามประมวลรัษฎากร
- (6) ภาษีสรรพสามิตตามกฎหมายว่าด้วยภาษีสรรพสามิต ภาษีสุราตามกฎหมายว่าด้วยสุราและค่าแสตมป์ยาสูบตามกฎหมายว่าด้วยยาสูบ
- (7) ภาษีและค่าธรรมเนียมรถยนต์ รวมทั้งเงินเพิ่มตามกฎหมายว่าด้วยรถยนต์ ภาษีรถตามกฎหมายว่าด้วยการขนส่งทางบก และค่าธรรมเนียม ล้อเลื่อนตามกฎหมายว่าด้วยล้อเลื่อน
- (8) ภาษีการพนันตามกฎหมายว่าด้วยการพนัน
- (9) ภาษีเพื่อการศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ
- (10) อากาศการฆ่าสัตว์และผลประโยชน์อื่นอันเกิดจากการฆ่าสัตว์ตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการฆ่าสัตว์และจำหน่ายเนื้อสัตว์
- (11) อากรังนกอีแอ่นตามกฎหมายว่าด้วยอากรังนกอีแอ่น
- (12) ค่าภาคหลวงแร่ตามกฎหมายว่าด้วยแร่หลังจากหักส่งเป็นรายได้ของรัฐ
- (13) ค่าภาคหลวงปิโตรเลียมตามกฎหมายว่าด้วยปิโตรเลียมหลังจากหักส่งเป็นรายได้ของรัฐ
- (14) ค่าธรรมเนียมการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมเกี่ยวกับ อสังหาริมทรัพย์ที่มีทุนทรัพย์ภายในเขต ทั้งนี้ ตามประมวลกฎหมายที่ดิน และกฎหมายว่าด้วยอาคารชุด

(15) ค่าธรรมเนียมสนามบินตามกฎหมายว่าด้วยการเดินอากาศ ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามอัตราและวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด

(16) ค่าธรรมเนียมดังต่อไปนี้ โดยออกข้อบัญญัติจัดเก็บเพิ่มขึ้นในอัตราไม่เกินร้อยละสิบของค่าธรรมเนียมที่มีการจัดเก็บตามกฎหมายว่าด้วยกรนั้น

- ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตขายสุรตามกฎหมายว่าด้วยสุรา
- ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตเล่นการพนันตามกฎหมายว่าด้วยการพนัน

(17) ค่าธรรมเนียม ค่าใบอนุญาต และค่าปรับในกิจการที่กฎหมายมอบหมายหน้าที่ให้ อบต. เป็นเจ้าหน้าที่ดำเนินการภายในเขต อบต. และค่าธรรมเนียม ค่าใบอนุญาต และค่าปรับที่กฎหมายกำหนดให้เทศบาลเป็นผู้จัดเก็บ โดยให้นำรายได้มาแบ่งให้แก่ อบต. ที่อยู่ภายในเขตจังหวัด

(18) ค่าใช้น้ำบาดาลตามกฎหมายว่าด้วยน้ำบาดาล ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามสัดส่วนที่คณะกรรมการกำหนด

(19) ค่าธรรมเนียมใด ๆ ที่เรียกเก็บจากผู้ใช้หรือได้รับประโยชน์จากบริการสาธารณะที่จัดให้มีขึ้น

(20) รายได้อื่นตามที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นขององค์การบริหารส่วนตำบล นอกจากนั้นพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ยังกำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลอาจมีรายรับดังต่อไปนี้

- (1) รายได้จากทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนตำบล
- (2) รายได้จากสาธารณูปโภค
- (3) รายได้จากการพาณิชย์และการทำกิจการ ไม่ว่าจะดำเนินการเองหรือ ร่วมกับบุคคลอื่นหรือจากสหการ

(4) ภาษีอากร ค่าธรรมเนียม ค่าใบอนุญาต ค่าปรับ ค่าตอบแทน หรือ รายได้อื่นใดตามที่มีกฎหมายบัญญัติไว้ให้เป็นรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล

- (5) ค่าบริการ
- (6) เงินอุดหนุนจากรัฐบาล ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น

(7) เงินช่วยเหลือจากต่างประเทศ องค์การต่างประเทศ หรือองค์การระหว่างประเทศ

- (8) รายได้จากการจำหน่ายพันธบัตร
- (9) เงินกู้จากกระทรวง ทบวง กรม องค์การ หรือนิติบุคคลต่าง ๆ
- (10) เงินกู้จากต่างประเทศ องค์การต่างประเทศ หรือองค์การระหว่างประเทศ
- (11) เงินและทรัพย์สินอย่างอื่นที่มีผู้ทูลให้
- (12) เงินช่วยเหลือหรือเงินค่าตอบแทน

(13) รายได้จากทรัพย์สินของแผ่นดิน หรือรายได้จากทรัพย์สินของรัฐวิสาหกิจที่ดำเนินการเพื่อมุ่งหากำไรในเขตขององค์การบริหารส่วนตำบล

(14) รายได้จากค่าธรรมเนียมพิเศษในส่วนของ การออกพันธบัตรตาม (8) การกู้เงินจากองค์กร หรือนิติบุคคลต่าง ๆ ตาม (9) การกู้เงินตาม (10) และรายได้ตาม (13) ให้ออกเป็นข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบลโดยได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี

จะเห็นได้ว่า รายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลจะประกอบด้วยรายได้ 4 ประเภท ได้แก่ ภาษีอากรและค่าธรรมเนียม เงินอุดหนุนจากรัฐบาล รายได้จากทรัพย์สินและรายได้อื่น ๆ และเงินกู้

8.2.4 รายได้ของกรุงเทพมหานคร

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 กำหนดให้กรุงเทพมหานครอาจมีรายได้ดังต่อไปนี้ (มาตรา 117)

- (1) รายได้จากทรัพย์สินของกรุงเทพมหานคร
- (2) รายได้จากสาธารณูปโภคของกรุงเทพมหานคร
- (3) รายได้จากการพาณิชย์ของกรุงเทพมหานคร การทำกิจการร่วมกับบุคคลอื่นหรือจากสหการ
- (4) ภาษีอากรหรือค่าธรรมเนียมตามที่จะมีกฎหมายบัญญัติไว้ให้เป็นของเทศบาล หรือมีกฎหมายบัญญัติให้เป็นของกรุงเทพมหานครโดยเฉพาะ
- (5) ค่าธรรมเนียม ค่าใบอนุญาต และค่าปรับตามที่จะมีกฎหมายบัญญัติไว้
- (6) ค่าบริการเอกชน ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น โดยตราเป็นข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร
- (7) รายได้จากการจำหน่ายพันธบัตร เมื่อได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี และตราเป็นข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร
- (8) เงินกู้จากกระทรวง ทบวง กรม องค์กร หรือนิติบุคคลต่าง ๆ ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากสภากรุงเทพมหานคร
- (9) เงินอุดหนุนจากรัฐบาล ส่วนราชการ หรือราชการส่วนท้องถิ่นอื่นและเงินสมทบจากรัฐบาล
- (10) เงินช่วยเหลือจากต่างประเทศ องค์กรต่างประเทศ หรือองค์กรระหว่างประเทศ
- (11) เงินกู้จากต่างประเทศ องค์กรต่างประเทศ หรือองค์กรระหว่างประเทศซึ่งได้รับความเห็นชอบจากสภากรุงเทพมหานคร
- (12) เงินและทรัพย์สินอย่างอื่นที่มีผู้อุทิศให้
- (13) เงินช่วยเหลือหรือเงินค่าตอบแทน

- (14) รายได้จากทรัพย์สินของแผ่นดิน หรือรัฐวิสาหกิจที่ดำเนินการเพื่อมุ่งแสวงหากำไรในกรุงเทพมหานครตามที่จะมีกฎหมายกำหนด
- (15) รายได้จากการเก็บภาษีทรัพย์สินหรือค่าธรรมเนียมพิเศษตามที่จะมีกฎหมายกำหนด
- (16) รายได้อื่นตามที่มีกฎหมายบัญญัติให้เป็นของกรุงเทพมหานคร
พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 กำหนดให้กรุงเทพมหานครอาจมีรายได้ดังต่อไปนี้
 - (1) ภาษีโรงเรือนและที่ดินตามกฎหมายว่าด้วยภาษีโรงเรือนและที่ดิน
 - (2) ภาษีบำรุงท้องที่ตามกฎหมายว่าด้วยภาษีบำรุงท้องที่
 - (3) ภาษีป้ายตามกฎหมายว่าด้วยภาษีป้าย
 - (4) ภาษีบำรุงกรุงเทพมหานครสำหรับน้ำมันเบนซินและน้ำมันที่คล้ายกัน น้ำมันดีเซลและน้ำมันที่คล้ายกัน ก๊าซปิโตรเลียมที่ใช้เป็นเชื้อเพลิงสำหรับรถยนต์ ซึ่งเก็บจากการค้าในเขตกรุงเทพมหานครโดยออกข้อบัญญัติจัดเก็บเพิ่มได้ไม่เกินลิตรละสิบสตางค์สำหรับน้ำมัน และไม่เกินกิโลกรัมละ สิบสตางค์สำหรับก๊าซปิโตรเลียม
 - (5) ภาษีบำรุงกรุงเทพมหานครสำหรับยาสูบซึ่งเก็บจากการค้าในเขตกรุงเทพมหานครโดยออกข้อบัญญัติจัดเก็บเพิ่มได้ไม่เกินมวนละสิบสตางค์
 - (6) ภาษีมูลค่าเพิ่มตามประมวลรัษฎากรที่ได้รับการจัดสรร ในอัตราซึ่งเมื่อรวมกับอัตราภาษีป้ายตามกฎหมายว่าด้วยภาษีป้าย และ ภาษีมูลค่าเพิ่มตามประมวลรัษฎากรที่ได้รับการจัดสรรในอัตราซึ่งเมื่อรวม อัตราดังกล่าวแล้วไม่เกินร้อยละ 30 ของภาษีมูลค่าเพิ่มที่จัดเก็บได้หักส่วนที่ต้องจ่ายคืนแล้ว โดยเป็นหน้าที่ของกรมสรรพากรที่จะจัดเก็บ
 - (7) ภาษีธุรกิจเฉพาะตามประมวลรัษฎากร โดยออกข้อบัญญัติจัดเก็บเพิ่มขึ้นในอัตราไม่เกินร้อยละ 30 ของอัตราภาษีที่จัดเก็บตามประมวลรัษฎากร โดยเป็นหน้าที่ของกรมสรรพากรที่จะจัดเก็บ
 - (8) ภาษีสรรพสามิตตามกฎหมายว่าด้วยภาษีสรรพสามิต ภาษีสุรา ตามกฎหมายว่าด้วยสุราและค่าแอสแตมปียาสูบตามกฎหมายว่าด้วยยาสูบ ซึ่งเก็บจากการค้าในเขตกรุงเทพมหานครโดยออกข้อบัญญัติจัดเก็บเพิ่มขึ้นในอัตราไม่เกินร้อยละ 30 ของอัตราภาษีที่กรมสรรพสามิตจัดเก็บ และให้ถือเป็นภาษีและค่าแอสแตมปีตามกฎหมายว่าด้วยการนั้นโดยเป็นหน้าที่ของกรม สรรพสามิตที่จะจัดเก็บ
 - (9) ภาษีเพื่อการศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ
 - (10) ภาษีและค่าธรรมเนียมรถยนต์ รวมทั้งเงินเพิ่มตามกฎหมายว่าด้วยรถยนต์ ภาษีสรรพสามิตตามกฎหมายว่าด้วยการขนส่งทางบก และค่าธรรมเนียม ล้อเลื่อนตามกฎหมายว่าด้วยล้อเลื่อน
 - (11) ภาษีการพนันตามกฎหมายว่าด้วยการพนัน

- (12) ค่าภาคหลวงแร่ตามกฎหมายว่าด้วยแร่ที่จัดเก็บภายในเขตของกรุงเทพมหานคร ในอัตราร้อยละ 40 ของค่าภาคหลวงแร่ที่กรมทรัพยากรธรณีจัดเก็บได้จริง
- (13) ค่าภาคหลวงปิโตรเลียมตามกฎหมายว่าด้วยปิโตรเลียมที่จัดเก็บภายในเขต ของ กรุงเทพมหานครในอัตราร้อยละ 40 ของค่าภาคหลวงปิโตรเลียมที่กรมทรัพยากรธรณีจัดเก็บได้จริง
- (14) อากาศการฆ่าสัตว์ และผลประโยชน์อื่นอันเกิดจากการฆ่าสัตว์ตาม กฎหมายว่า ด้วยการควบคุมการฆ่าสัตว์และจำหน่ายเนื้อสัตว์
- (15) ค่าธรรมเนียมบำรุงกรุงเทพมหานคร โดยออกข้อบัญญัติเรียกเก็บจากผู้พักใน โรงแรมตามกฎหมายว่าด้วยโรงแรม
- (16) ค่าธรรมเนียมสนามบินตามกฎหมายว่าด้วยการเดินอากาศ ทั้งนี้ให้เป็นไปตาม อัตราและวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด
- (17) ค่าธรรมเนียมการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ที่มีทุน ทรัพย์ตามประมวลกฎหมายที่ดินและกฎหมายว่าด้วยอาคารชุด
- (18) ค่าธรรมเนียมดังต่อไปนี้ โดยออกข้อบัญญัติจัดเก็บเพิ่มขึ้นในอัตราไม่เกินร้อยละ 30 ของค่าธรรมเนียมที่จัดเก็บตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น
- (ก) ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตขายสุราตามกฎหมายว่าด้วยสุรา
- (ข) ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตเล่นการพนันตามกฎหมายว่าด้วยการพนัน
- (19) ค่าธรรมเนียม ค่าใบอนุญาต และค่าปรับในกิจการที่กฎหมายมอบหมายหน้าที่ ให้กรุงเทพมหานครเป็นเจ้าหน้าที่ ดำเนินการภายในเขตของกรุงเทพมหานคร และให้ตกเป็นรายได้ ของกรุงเทพมหานคร
- (20) ค่าธรรมเนียมใด ๆ ที่เรียกเก็บจากผู้ใช้หรือได้รับประโยชน์จากบริการสาธารณะ ที่กรุงเทพมหานครจัดให้มีขึ้น
- (21) รายได้อื่นตามที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นของกรุงเทพมหานคร
- กล่าวโดยสรุป รายได้ของกรุงเทพมหานครมีทั้งประเภทรายได้ประจำและรายได้พิเศษ รายได้ประจำ คือ รายได้จากภาษีอากร รายได้จากค่าธรรมเนียม รายได้จากทรัพย์สิน รายได้จากสาธารณูปโภคและการพาณิชย์ และรายได้เบ็ดเตล็ด ขณะที่รายได้พิเศษ คือ รายได้จากสะสม จ่ายขาด และเงินกู้

8.2.5 รายได้ของเมืองพัทยา

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารเมืองพัทยา พ.ศ. 2542 กำหนดที่มาของรายได้ของ เมืองพัทยา ดังนี้

- (1) ภาษีบำรุงท้องที่ ภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีป้าย และอากาศการฆ่าสัตว์และค่า ธรรมเนียมรวมถึงผลประโยชน์อื่นอันเกิดจากการฆ่าสัตว์ในเขตเมืองพัทยา (มาตรา 80)
- (2) ส่วนแบ่งรายได้ค่าธรรมเนียม ค่าใบอนุญาต และค่าปรับจากกิจการที่กฎหมาย มอบหมายให้เทศบาลหรือนายกเทศมนตรีเป็นเจ้าหน้าที่ดำเนินการหรือกำหนดให้แบ่งรายได้ให้

เทศบาล ถ้ากิจการนั้นอยู่ในเขตเมืองพัทยา ให้เมืองพัทยาหรือนายกเมืองพัทยาเป็น เจ้าหน้าที่ดำเนินการหรือให้เมืองพัทยาได้รับส่วนแบ่งรายได้ตามกฎหมายนั้น (มาตรา 81)

(3) ภาษีอากรและค่าธรรมเนียมที่ออกข้อบัญญัติเรียกเก็บเพิ่มขึ้นไม่เกินร้อยละสิบของภาษีอากรและค่าธรรมเนียมประเภทใดประเภทหนึ่งหรือทุกประเภท ดังต่อไปนี้ (มาตรา 82)

- ภาษีธุรกิจเฉพาะตามประมวลรัษฎากร ซึ่งสถานประกอบการอยู่ในเขตเมืองพัทยา (มาตรา 82 (1))
- ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตขายสุราตามกฎหมายว่าด้วยสุรา ซึ่งร้านขายสุราอยู่ในเขตเมืองพัทยา (มาตรา 82 (2))
- ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตในการเล่นการพนันตามกฎหมายว่าด้วยการพนันซึ่งสถานที่เล่นการพนันอยู่ในเขตเมืองพัทยา (มาตรา 82 (3))

(4) ภาษีมูลค่าเพิ่มที่ออกข้อบัญญัติเรียกเก็บเพิ่มขึ้นจากอัตราที่เรียกเก็บตามประมวลรัษฎากร โดยเมืองพัทยาเรียกเก็บหนึ่งในเก้าของอัตราภาษีมูลค่าเพิ่มตามประมวลรัษฎากร (มาตรา 83)

(5) ภาษีและค่าธรรมเนียมรถยนต์และล้อเลื่อนที่จัดเก็บได้ในจังหวัดชลบุรี จัดสรรให้แก่เมืองพัทยาโดยให้ถือว่าเมืองพัทยาเป็นเทศบาล ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่บัญญัติไว้ในกฎหมายว่าด้วยภาษนั้น (มาตรา 87)

(6) รายได้อื่นดังต่อไปนี้ (มาตรา 89)

- ภาษีอากร ค่าธรรมเนียม ค่าใบอนุญาต หรือค่าปรับใด ตามที่มีกฎหมายบัญญัติไว้
- รายได้จากทรัพย์สินของเมืองพัทยา
- รายได้จากสาธารณูปโภคของเมืองพัทยา
- รายได้จากการพาณิชย์ของเมืองพัทยา
- รายได้จากการจำหน่ายพันธบัตรเมื่อได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงมหาดไทยและกระทรวงการคลังร่วมกัน และตราเป็นข้อบัญญัติ แล้ว
- เงินกู้เมื่อได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงมหาดไทย และตราเป็นข้อบัญญัติแล้ว ถ้าเป็นเงินกู้จากต่างประเทศต้องได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการคลังด้วย
- เงินอุดหนุนหรือรายได้อื่นตามที่รัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐจัดสรรให้
- รายได้จากการจำหน่ายพันธบัตรเมื่อได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงมหาดไทยและกระทรวงการคลังร่วมกัน และตราเป็นข้อบัญญัติแล้ว
- เงินกู้เมื่อได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงมหาดไทย และตราเป็นข้อบัญญัติแล้ว ถ้าเป็นเงินกู้จากต่างประเทศต้องได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการคลังด้วย

- เงินอุดหนุนหรือรายได้อื่นตามที่รัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐจัดสรรให้
- เงินช่วยเหลือจากต่างประเทศ องค์การต่างประเทศ หรือองค์การระหว่างประเทศ
- เงินช่วยเหลือและค่าตอบแทน
- เงินและทรัพย์สินอย่างอื่นที่มีผู้อุทิศให้
- รายได้อื่นตามที่มีกฎหมายบัญญัติให้เป็นของเมืองพัทยา

จะเห็นว่า รายได้ของเมืองพัทยานั้นมาจากแหล่งที่มาหลัก ๆ ได้แก่ หนึ่ง รายได้ที่เมืองพัทยาจัดเก็บเอง ประกอบด้วย ภาษีบำรุงท้องที่ ภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีป้าย อากรฆ่าสัตว์ และผลประโยชน์อื่นเนื่องในการฆ่าสัตว์ ภาษีน้ำมัน และค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ที่กฎหมายระบุให้เป็นอำนาจหน้าที่ของเทศบาล และสองเงินอุดหนุนที่รัฐบาลจัดสรรให้

8.2.6 สรุปแหล่งที่มาของรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

รายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีที่มาจากกฎหมายสำคัญ ได้แก่ กฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ๆ และพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ พ.ศ. 2542 สามารถสรุปที่มารายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 4 แหล่ง ดังนี้

- (1) รายได้ที่ท้องถิ่นจัดเก็บเอง ได้แก่
 - ภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีบำรุงท้องที่ ภาษีป้าย อากรฆ่าสัตว์ อากรรังนก อีแอนด์ ภาษีบำรุงท้องถิ่นจากยาสูบ น้ำมัน ค่าธรรมเนียมเข้าพักโรงแรม
 - ค่าธรรมเนียม ค่าปรับ และใบอนุญาต
 - รายได้จากสาธารณูปโภค
 - รายได้จากทรัพย์สิน
 - รายได้เบ็ดเตล็ด
- (2) รายได้จากท้องถิ่นที่รัฐบาลจัดเก็บให้
 - ภาษีมูลค่าเพิ่มตามพระราชบัญญัติจัดสรรรายได้ประเภทภาษีมูลค่าเพิ่ม และภาษีธุรกิจเฉพาะให้แก่ราชการส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2534 (1 ใน 9)
 - ภาษีมูลค่าเพิ่มตามพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540
 - ภาษีธุรกิจเฉพาะ
 - ภาษีสุรา
 - ภาษีสรรพสามิต
 - ภาษีและค่าธรรมเนียมรถยนต์
 - ค่าธรรมเนียมจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์
 - ค่าภาคหลวงแร่และปิโตรเลียม
 - ค่าภาคหลวงและค่าธรรมเนียมป่าไม้
 - รายได้ตามกฎหมายว่าด้วยอุทยานแห่งชาติ

- ภาษีการพนัน ฯลฯ
- (3) รายได้ที่รัฐบาลแบ่งให้ท้องถิ่น
 - ได้แก่ เงินภาษีมูลค่าเพิ่มตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ ฯ
- (4) เงินอุดหนุนจากรัฐบาล
 - ได้แก่ เงินอุดหนุนทั่วไป และเงินอุดหนุนเฉพาะกิจ

กล่าวโดยสรุป แหล่งที่มาของรายได้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มาจาก 4 แหล่ง ได้แก่ รายได้ที่ท้องถิ่นจัดเก็บเอง รายได้จากท้องถิ่นที่รัฐบาลจัดเก็บให้ รายได้ที่รัฐบาลแบ่งให้ท้องถิ่น และเงินอุดหนุนจากรัฐบาล

8.3 รายจ่ายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรายจ่าย พิจารณาได้จากพระราชบัญญัติการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละรูปแบบ ดังนี้

8.3.1 รายจ่ายของเทศบาล

พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 แก้ไขถึงฉบับที่ 14 พ.ศ. 2562

- (1) เงินเดือน
- (2) ค่าจ้าง
- (3) เงินตอบแทนอื่น ๆ
- (4) ค่าใช้สอย
- (5) ค่าวัสดุ
- (6) ค่าครุภัณฑ์
- (7) ค่าที่ดิน สิ่งก่อสร้าง และทรัพย์สินอื่น ๆ
- (8) เงินอุดหนุน
- (9) รายจ่ายอื่นใดตามข้อผูกพันหรือตามที่มีกฎหมายหรือระเบียบของรวมมหาดไทย

8.3.2 รายจ่ายขององค์การบริหารส่วนจังหวัด

พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ.2540 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 3 พ.ศ. 2546 มาตรา 74 กำหนดให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดอาจมีรายจ่าย ดังต่อไปนี้

- (1) เงินเดือน
- (2) ค่าจ้าง
- (3) เงินตอบแทนอื่น ๆ
- (4) ค่าใช้สอย
- (5) ค่าวัสดุ
- (6) ค่าครุภัณฑ์

- (7) ค่าที่ดิน สิ่งก่อสร้าง และทรัพย์สินอื่น ๆ
- (8) เงินอุดหนุน
- (9) รายจ่ายอื่นใดตามที่มีข้อผูกพัน หรือตามที่มีกฎหมายหรือระเบียบของกระทรวงมหาดไทยกำหนดไว้

8.3.3 รายจ่ายขององค์การบริหารส่วนตำบล

พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2542 กำหนดรายจ่ายขององค์การบริหารส่วนตำบลไว้ โดยที่องค์การบริหารส่วนตำบลอาจมีรายจ่ายดังต่อไปนี้

- (1) เงินเดือน
- (2) ค่าจ้าง
- (3) เงินค่าตอบแทนอื่น ๆ
- (4) ค่าใช้สอย
- (5) ค่าวัสดุ
- (6) ค่าครุภัณฑ์
- (7) ค่าที่ดิน สิ่งก่อสร้าง และทรัพย์สินอื่น ๆ
- (8) ค่าสาธารณูปโภค
- (9) เงินอุดหนุนหน่วยงานอื่น
- (10) รายจ่ายอื่นใดตามข้อผูกพัน หรือตามที่มีกฎหมายหรือระเบียบของกระทรวงมหาดไทยกำหนดไว้

อีกทั้งองค์การบริหารส่วนตำบลยังต้องจ่ายเงินค่าตอบแทนให้กับประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล รองประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล นายกององค์การบริหารส่วนตำบล รองนายกององค์การบริหารส่วนตำบล เลขานุการสภาองค์การบริหารส่วนตำบล เลขานุการคณะผู้บริหารและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

8.3.4 รายจ่ายของกรุงเทพมหานคร

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 บัญญัติให้กรุงเทพมหานครอาจมีรายจ่ายดังต่อไปนี้ (มาตรา 118)

- (1) เงินเดือน
- (2) ค่าจ้างประจำ
- (3) ค่าจ้างชั่วคราว
- (4) ค่าตอบแทน
- (5) ค่าใช้สอย
- (6) ค่าสาธารณูปโภค
- (7) ค่าวัสดุ

- (8) ค่าครุภัณฑ์
- (9) ค่าที่ดินและสิ่งก่อสร้าง
- (10) เงินอุดหนุน
- (11) รายจ่ายอื่นตามที่กฎหมายหรือระเบียบของกรุงเทพมหานครกำหนดไว้
- (12) รายจ่ายตามข้อผูกพัน

การจ่ายเงินของกรุงเทพมหานครให้เป็นไปตามที่ได้อนุญาตไว้ใน ข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีหรือข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม การจ่ายเงิน ซึ่งมีได้อนุญาตไว้ในข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่าย ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการ ที่กำหนดไว้ในกฎหมาย กฎระเบียบข้อบังคับ หรือข้อบัญญัติว่าด้วยการนั้น (มาตรา 119)

8.3.5 รายจ่ายของเมืองพัทยา

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารเมืองพัทยา พ.ศ. 2542 กำหนดที่มาของรายจ่ายของเมืองพัทยา (มาตรา 91) การจ่ายเงินของเมืองพัทยาให้เป็นไปตามที่ได้อนุญาตไว้ในข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีหรือข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม

- (1) เงินเดือน
- (2) ค่าจ้าง
- (3) ธุรการกฤษฎีกา
- (4) ค่าใช้สอย
- (5) ค่าวัสดุ
- (6) ค่าครุภัณฑ์
- (7) ค่าที่ดินและสิ่งก่อสร้าง
- (8) เงินอุดหนุน
- (9) รายจ่ายตามข้อผูกพัน
- (10) รายจ่ายอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติหรือข้อบัญญัติกำหนด

ทั้งนี้ การจ่ายเงินของเมืองพัทยา ให้เป็นไปตามที่ได้อนุญาตไว้ในข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีหรือข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม การจ่ายเงินที่มีได้อนุญาตไว้ในข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายตามวรรคหนึ่ง ให้กระทำได้เฉพาะเมื่อเป็นกรณีฉุกเฉินและจำเป็นเพื่อประโยชน์ ในการรักษาประโยชน์ของเมืองพัทยา หรือการป้องกันภัยพิบัติสาธารณะหรือการรักษาความสงบเรียบร้อย ในกรณีเช่นนี้นายกเมืองพัทยาจะส่งจ่ายเงินจากเงินสะสมไปก่อนก็ได้แต่ต้องรายงานให้สภาเมืองพัทยาทราบในการประชุมครั้งแรกหลังจากการส่งจ่ายเงินและให้ตั้งงบประมาณรายจ่ายชดใช้เงินสะสมต่อไป (มาตรา 92)

กล่าวได้ว่า รายจ่ายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ (1) รายจ่ายประจำ เป็นรายการต้องจ่ายตามข้อผูกพันที่เกิดขึ้นเป็นประจำ เช่น เงินเดือน ค่าจ้าง เงินอุดหนุน เป็นต้น (2) รายจ่ายเพื่อการพัฒนา เป็นงบประมาณที่ก่อให้เกิดการพัฒนาในด้านต่าง ๆ

ตามอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น การก่อสร้างถนน การจัดงานประเพณี การขยายเขตประปา เป็นต้น และ(3) รายจ่ายกรณีฉุกเฉิน เป็นรายจ่ายที่กันไว้สำหรับกรณีเกิดเหตุการณ์ฉุกเฉิน เช่น ไฟไหม้ น้ำท่วม ดินถล่ม เป็นต้น

8.4 กระบวนการงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

กระบวนการงบประมาณ (budget process) มีความหมายเช่นเดียวกับวงจรงบประมาณ (budget cycle) และวิธีการงบประมาณ (budget procedure) ซึ่งหมายถึงลำดับขั้นตอนในการดำเนินการเกี่ยวกับงบประมาณที่ต่อเนื่องกันไป ตั้งแต่การจัดทำงบประมาณ การอนุมัติงบประมาณ และการบริหารงบประมาณ (จีระ ประทีป, 2557: 14 - 25)

8.4.1 ความหมายงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยวิธีงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2541 และที่แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2543 ระบุ “งบประมาณ” หมายความว่า แผนงานหรืองานสำหรับประมาณการด้านรายรับและรายจ่ายแสดงในรูปตัวเลขจำนวนเงิน การตั้งงบประมาณ คือ การแสดงแผนดำเนินงานออกเป็นตัวเลขจำนวนเงิน งบประมาณจึงเป็นการประมาณการรายได้และรายจ่ายในระยะเวลาหนึ่งมักจะเป็นเวลา 1 ปี เป็นการเก็บควบคุมรายได้และรายจ่ายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้ง ยังเป็นการแสดงจุดมุ่งหมายในการบริหารงานอย่างมีเป้าหมายที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตั้งใจให้บรรลุผลสำเร็จ (นพพร วิทคน้อย และคณะ, 2561: 86)

งบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงเป็นการวางแผนการดำเนินงานให้สอดคล้องกับสถานะทางการเงินซึ่งจำเป็นต้องคำนึงถึงรายได้และรายจ่ายที่เหมาะสมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ๆ

8.4.2 วิธีการจัดทำงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การจัดทำงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องใช้แผนพัฒนาเป็นแนวทางการดำเนินการ กล่าวคือ โครงการกิจกรรมที่ดำเนินการต้องปรากฏอยู่ในแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ๆ วิธีการงบประมาณประกอบด้วย 3 ขั้นตอนหลัก ได้แก่

(1) การจัดเตรียมงบประมาณ (Budget preparation) เป็นหน้าที่ของฝ่ายบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งฝ่ายการเมืองและฝ่ายราชการประจำ โดยเจ้าหน้าที่งบประมาณซึ่งได้แก่ ปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรืออาจจะมอบหมายให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับงบประมาณ เช่น ผู้อำนวยการกองแผนและงบประมาณ เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน ฯ เป็นผู้รับผิดชอบในการจัดเตรียมงบประมาณโดยเริ่มจากการศึกษาปฏิทินงบประมาณที่กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นกำหนด เพื่อแจ้งให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทราบว่ากระบวนการในแต่ละขั้นตอนควรจะดำเนินการเมื่อใดแล้วเสร็จเมื่อใด จากนั้น ทบทวนแผนและกำหนดนโยบายการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จัดเตรียมข้อมูลประมาณการรายรับ จัดระดมความคิดเห็น เกี่ยวกับ

ประเด็นปัญหาและความต้องการในท้องถิ่น จากทุกส่วนที่เกี่ยวข้อง ตรวจสอบภาระผูกพันที่องค์กรปกครองท้องถิ่นมีอยู่ เช่น เงินกู้ เงินทุนการศึกษา ภาระผูกพันตามกฎหมาย เสนอโครงสร้างเบื้องต้น เจ้าหน้าที่งบประมาณ ทำการพิจารณาตรวจสอบ วิเคราะห์และแก้ไขงบประมาณ ในขั้นต้น แล้วเสนอต่อคณะผู้บริหาร และเสนอร่างข้อบัญญัติงบประมาณ โดยคณะผู้บริหารจะพิจารณาตั้งเงินงบประมาณยอดใดเป็นงบประมาณประจำปีแล้ว ให้เจ้าหน้าที่งบประมาณรวบรวม และจัดทำเป็นร่างงบประมาณรายจ่ายเสนอต่อคณะผู้บริหารท้องถิ่นอีกครั้งหนึ่ง หากผู้บริหารเห็นชอบจะนำร่างเสนอต่อที่ประชุมสภาท้องถิ่น ภายในวันที่ 15 สิงหาคม โดยการจัดทำคำของบประมาณจำแนกออกเป็นแผนงานและงานการรายรับและรายจ่ายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

(2) การอนุมัติงบประมาณ (Budget adoption) ผู้บริหารท้องถิ่นนำเสนอร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีเสนอต่อสภาท้องถิ่นภายในวันที่ 15 สิงหาคม จากนั้นสภาท้องถิ่นจะพิจารณาร่างข้อบัญญัติฯ โดยการพิจารณาจะพิจารณา 3 วาระ คือ รับหลักการ แปรญัตติ เห็นชอบ และเมื่อสภาท้องถิ่นพิจารณาเห็นชอบร่างข้อบัญญัติแล้ว ให้ประธานสภาท้องถิ่นนำเสนอร่างที่ผ่านความเห็นชอบให้ผู้มีอำนาจในการอนุมัติ อนุมัติร่างงบประมาณรายจ่ายและประกาศเป็นข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี มีผลใช้บังคับต่อไปภายใน 15 วัน หลังประกาศ โดยเปิดเผย

อำนาจในการอนุมัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละรูปแบบแตกต่างกัน กล่าวคือ ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยวิธีงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2541 และที่แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2543 ข้อ 25 ระบุ การพิจารณาอนุมัติร่างงบประมาณรายจ่ายของผู้มีอำนาจอนุมัติให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายระเบียบ ข้อบังคับเกี่ยวกับการกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละรูปแบบ ดังนี้

กรณีองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้มีอำนาจอนุมัติร่างงบประมาณรายจ่ายประจำปี คือ นายอำเภอ (พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 แก้ไขเพิ่มเติมถึง ฉบับที่ 6 พ.ศ.2552 มาตรา 87)

กรณีเทศบาล ผู้มีอำนาจอนุมัติร่างงบประมาณรายจ่ายประจำปี คือ ผู้ว่าราชการจังหวัด สำหรับเทศบาลเมืองและเทศบาลตำบลผู้ว่าราชการจังหวัดจะมอบหมายให้นายอำเภอ ปฏิบัติการแทนสำหรับเทศบาลที่อยู่ในอำเภอนั้น โดยจะกำหนดเงื่อนไขในการใช้อำนาจหน้าที่ไว้ด้วยหรือไม่ก็ได้ (พระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ 14) พ.ศ. 2562 มาตรา 71 วรรคสอง)

กรณีองค์การบริหารส่วนจังหวัด และเมืองพัทยา ผู้มีอำนาจอนุมัติร่างงบประมาณรายจ่ายประจำปี คือ ผู้ว่าราชการจังหวัด

กรณีกรุงเทพมหานคร ผู้มีอำนาจอนุมัติร่างงบประมาณรายจ่ายประจำปี คือ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

(3) การบริหารงบประมาณ (Budget execution) จะทำให้ทราบว่างบประมาณที่อนุมัติไปแล้ว ถูกนำไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถแก้ไขปัญหาประชาชนได้หรือไม่ รวมทั้งมีการ

ติดตามดูแลการใช้จ่ายงบประมาณว่ามีความถูกต้องมากน้อยเพียงใด เป็นไปตามแผนการปฏิบัติงานหรือไม่ สามารถดำเนินการได้หลายวิธี เช่น ผู้บริหารท้องถิ่น และเจ้าหน้าที่งบประมาณรับผิดชอบร่วมกันในการควบคุมงบประมาณรายจ่าย โดยใช้การรายงาน หรือการควบคุมอย่างใกล้ชิด เพื่อให้การปฏิบัติเป็นไปตาม กฎหมาย ระเบียบและข้อบังคับต่างๆ การควบคุมโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น หน่วยตรวจสอบภายใน สำนักงานตรวจการแผ่นดิน การควบคุมผ่านการมีส่วนร่วมของประชาชนหรือประชาคม หรือการประเมินผลความคุ้มค่าและความสอดคล้องของงบประมาณกับความต้องการของประชาชน ผ่านวิธีการวิจัยประเมินผล

กล่าวโดยสรุป วิธีการจัดหางบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ การจัดเตรียมงบประมาณ ขั้นนี้บทบาทหลักเป็นเจ้าหน้าที่งบประมาณและผู้เกี่ยวข้อง การอนุมัติงบประมาณ ขั้นนี้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละรูปแบบผู้มีอำนาจอนุมัติงบประมาณแตกต่างกัน กรณีองค์กรบริหารส่วนตำบลผู้มีอำนาจอนุมัติงบประมาณ คือนายอำเภอ กรณีองค์กรบริหารส่วนจังหวัด เมืองพัทยา และเทศบาล ผู้มีอำนาจอนุมัติงบประมาณคือ ผู้ว่าราชการจังหวัด เว้นแต่กรณีเทศบาลตำบลผู้ว่าราชการจังหวัดอาจมอบให้นายอำเภอเป็นผู้อนุมัติงบประมาณได้ และกรุงเทพมหานคร ผู้มีอำนาจอนุมัติร่างงบประมาณรายจ่ายประจำปีคือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย และขั้นตอนการบริหารงบประมาณซึ่งเป็นขั้นตอนหลังจากกร่างรายจ่ายงบประมาณอนุมัติแล้ว ขั้นตอนนี้ฝ่ายบริหารมีบทบาทหลักในการดำเนินงาน โดยเฉพาะข้าราชการ พนักงานส่วนท้องถิ่นจะเข้ามาทำหน้าที่ดำเนินงานตามโครงการและงบประมาณรายจ่ายที่ได้รับอนุมัติ และโดยส่วนใหญ่ต้องดำเนินการภายในปีงบประมาณนั้น ๆ

8.4.5 ปัญหาการจัดหางบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จิตติมา ช่างไม้ (2557: 5 - 6) พบว่า ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในการจัดหางบประมาณเกิดจากความผิดพลาด ขาดความระมัดระวังของบุคลากร เช่น ข้อมูลที่ได้รับจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่เป็นปัจจุบัน ไม่มีการตรวจสอบข้อมูลเบื้องต้นก่อนนำข้อมูลมาจัดหางบประมาณ การเปลี่ยนแปลงรัฐบาลหรือผู้บริหารหน่วยงานเป็นอีกสาเหตุที่เป็นอุปสรรคในการจัดหางบประมาณประจำปี เนื่องจากเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลหรือผู้บริหารหน่วยงานย่อมทำให้นโยบายในการจัดหางบประมาณเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย และอีกหนึ่งปัจจัยที่สำคัญ คือ งบประมาณไม่เพียงพอในการรองรับโครงการ/นโยบายเร่งด่วนของผู้บริหาร ปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ถือเป็นอุปสรรคที่สำคัญในการจัดหางบประมาณ

ปัญหาการจัดหางบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่วนหนึ่งเกิดจากปัจจัยด้านข้อจำกัดของงบประมาณที่ไม่ได้รับการจัดสรรอย่างเพียงพอ ประกอบกับปัญหาที่เกิดจากการบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงปัจจัยอื่น ๆ ด้วย

8.5 เศรษฐกิจจังหวัดระนอง

ระนองเป็นจังหวัดที่มีทรัพยากรป่าไม้และดินที่อุดมสมบูรณ์ ประกอบกับมีพื้นที่ติดกับทะเล ประชากรจึงประกอบอาชีพทำการประมงและทำการเกษตรเป็นหลัก แต่ด้วยปัจจุบันทรัพยากรทางทะเลลดน้อยลงมาก ประชาชนจึงหันมาทำสวนยางพารา สวนปาล์ม น้ำมัน และสวนผลไม้มากขึ้น เนื่องจากพื้นที่จังหวัดระนองฝนตกชุกและมีแหล่งน้ำที่สามารถทำการเกษตรได้ตลอดทั้งปี โดยมีพื้นที่เกษตรทั้งจังหวัด 1,907,796.42 ไร่ ส่วนใหญ่เป็นพืชเศรษฐกิจ โดยพื้นที่ปลูกไม้ผลมีมากที่สุดถึง 45,430 ไร่ รองลงมาเป็นพื้นที่ปลูกไม้ยืนต้น 40,177 ไร่ พืชผัก 4,022 ไร่ ทำนา 2,022 ไร่ พืชไร่ 1,937 ไร่ และพื้นที่ปลูกไม้ดอกไม้ประดับ 57 ไร่ (สำนักงานเกษตรจังหวัดระนอง, 2554) นอกจากนี้ เศรษฐกิจของจังหวัดระนองยังเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยว อุตสาหกรรม และอื่น ๆ ข้อมูลด้านเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัดระนองนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

8.5.1 ผลผลิตภัณฑมวบรวมของจังหวัดระนอง GPP

ผลผลิตภัณฑมวบรวมของจังหวัดระนอง เมื่อเทียบกับจังหวัดอื่นในภาคใต้พบว่ายังอยู่ในระดับต่ำ ตัวอย่างปี 2560 มีมูลค่ารวมผลผลิตภัณฑของจังหวัดเท่ากับ 26,770 ล้านบาท ซึ่งเป็นมูลค่าต่ำสุดของ 14 จังหวัดในภาคใต้ (อันดับ 1 สงขลา) มีรายได้ต่อหัวของประชากร เท่ากับ 104,517 บาท อันดับ 9 ของภาคใต้ (อันดับ 1 ภูเก็ต) โดยมีอัตราการเจริญเติบโตเฉลี่ยของ GPP ย้อนหลัง 5 ปี (2557 - 2561) ร้อยละ 1.2 ซึ่งต่ำกว่าอัตราการขยายตัวของผลผลิตภัณฑมวบรวมประชาชาติ (GDP) ซึ่งเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 3.1 สาขาการผลิตที่เป็นตัวขับเคลื่อนเศรษฐกิจของจังหวัดระนอง ดังนี้

(1) สาขาเกษตรกรรม การป่าไม้ และการประมง มูลค่า 10,885 ล้านบาทคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 40.7 โดยเฉพาะด้านการประมงทะเล จังหวัดระนองมีทะเลอาณาเขตติดต่อกับประเทศเมียนมาซึ่งเป็นแหล่งสัตว์น้ำที่ยังอุดมสมบูรณ์ จึงมีเรือประมงไทยจำนวนมากเข้าไปทำการประมงในเขตเมียนมา และส่วนใหญ่ใช้ทำเทียบเรือประมงในจังหวัดระนองขนถ่ายสินค้าประมง

(2) สาขาการขนส่งและการขายปลีก การซ่อมยานยนต์และจักรยานยนต์ 4,317 ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 16.1

(3) สาขาการขนส่งและสถานที่เก็บสินค้า มีมูลค่า 2,622 ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 9.8

(4) สาขาการผลิต มูลค่า 1,644 ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 6.1

(5) สาขากิจกรรมทางการเงินและการประกันภัย มูลค่า 1,428 ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 5.3

ตาราง 8.1 ตารางแสดงโครงสร้างเศรษฐกิจ 5 สาขาหลัก

สาขา	มูลค่า GPP	สัดส่วนร้อยละ
1. สาขาเกษตรกรรม การป่าไม้ และการประมง	10,885	40.7
2. สาขาการขนส่งและการขายปลีก การซ่อมยานยนต์ และจักรยานยนต์	4,317	16.1
3. สาขาการขนส่งและสถานที่เก็บสินค้า	2,622	9.8
4. สาขาการผลิต	1,644	6.1
5. สาขากิจกรรมทางการเงินและการประกันภัย	1,428	5.3
6. สาขาอื่น ๆ	5,874	22.0
ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (GPP)	26,770	100

8.5.2 สินค้าทางการเกษตรที่สำคัญ

สินค้าทางการเกษตรที่สำคัญ ได้แก่ ยางพารามีพื้นที่เพาะปลูก 384,509 ไร่ รองลงมาคือปาล์มน้ำมันมีพื้นที่เพาะปลูกประมาณ 144,485 ไร่ และกาแฟมีพื้นที่เพาะปลูก 33,990 ไร่ ส่วนผลไม้ที่เป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ คือ ทูเรียน มีพื้นที่เพาะปลูก 31,317 ไร่ และมังคุดมีพื้นที่เพาะปลูก 11,727 ไร่ ดังตาราง

ตาราง 8.2 พื้นที่เพาะปลูกพืชเศรษฐกิจจังหวัดระนอง

รายการ	พื้นที่ปลูก (ไร่)	พื้นที่ให้ผลเก็บเกี่ยว (ไร่)	ผลผลิตเฉลี่ย(กก./ไร่)
ยางพารา	384,509.87	327,166.82	230.68
ปาล์มน้ำมัน	144,485.31	130,184.19	2,342.64
กาแฟ	33,990.08	32,652.61	219.00
มะม่วงหิมพานต์	5,391.50	5,158.50	131.13
มังคุด	11,727.29	10,334.21	524.40
ทูเรียน	39,693.46	31,317.18	754.55

ที่มา: สำนักงานเกษตรจังหวัดระนอง ข้อมูล ณ 31 ธันวาคม 2561

8.5.4 การค้าขายแดนระนอง - เมียนมา

มูลค่าการค้าขายแดนของจังหวัดระนองมีมูลค่าการค้ารวม เมื่อพิจารณา 3 ปีย้อนหลัง ดังนี้ ปี 2559 จำนวน 19,523.91 ล้านบาท ปี 2560 จำนวน 25,800.01 ล้านบาท และปี 2561 จำนวน 21,703.69 ล้านบาท โดยได้เปรียบดุลการค้าทุกปี กล่าวคือ ปี 2559 ได้เปรียบดุลการค้าจำนวน 11,267.04 ล้านบาท ปี 2560 ได้เปรียบดุลการค้า จำนวน 14,849.68 ล้านบาท และปี 2561 ได้เปรียบดุลการค้า 11,764.64 ล้านบาท (กองความร่วมมือการค้าและการลงทุนกรมการค้าต่างประเทศ, 2562: 22)

สินค้าส่งออกมากที่สุด 10 ลำดับแรก ปี 2559 – 2561 ได้แก่ (กองความร่วมมือการค้าและการลงทุนกรมการค้าต่างประเทศ, 2562: 24)

- (1) น้ำมันดีเซล
- (2) เครื่องดื่มไม่มีแอลกอฮอล์
- (3) น้ำมันสำเร็จรูปอื่น ๆ
- (4) ผ้าฝ้ายและด้าย
- (5) เครื่องดื่มไม่มีแอลกอฮอล์
- (6) ผลิตภัณฑ์เหล็กและเหล็กกล้า
- (7) รถจักรยานยนต์และส่วนประกอบ
- (8) สินค้าอุตสาหกรรมอื่น ๆ
- (9) เครื่องโทรสาร โทรพิมพ์ โทรศัพท์ฯ
- (10) เครื่องสำอาง เครื่องหอมและสบู่อื่น ๆ

สินค้านำเข้ามากที่สุด 10 ลำดับแรก ปี 2559 – 2561 ได้แก่ (กองความร่วมมือการค้าและการลงทุนกรมการค้าต่างประเทศ, 2562: 24)

- (1) ก๊าซธรรมชาติ
- (2) สัตว์น้ำ
- (3) โค กระบือ สุกร แพะ แกะ
- (4) เหล็ก
- (5) ผลิตภัณฑ์อื่น ๆ จากสัตว์
- (6) พืชน้ำมันและผลิตภัณฑ์
- (7) ปลาหมึกสด แช่เย็น แช่แข็ง
- (8) เคมีภัณฑ์อนินทรีย์
- (9) สินแร่ โลหะอื่น ๆ และเศษโลหะอื่น ๆ
- (10) ผลิตภัณฑ์ไม้อื่น ๆ

8.5.5 การจ้างงาน

โครงสร้างกำลังแรงงานจังหวัดระนอง พบว่า มีประชากรประชากรที่อยู่ในวัยทำงานหรืออายุ 15 ปีขึ้นไปทั้งสิ้น 203,888 คน เป็นผู้ที่อยู่ในกำลังแรงงานจำนวน 139,394 คน (ประกอบด้วยผู้มีงานทำ จำนวน 138,670 คน ผู้ว่างงาน จำนวน 724 คน ไม่มีผู้รอดฤดูกาล) ส่วนผู้ไม่อยู่ในกำลังแรงงานมีจำนวน 64,494 คน (ประกอบด้วยผู้ทำงานบ้าน จำนวน 34,362 คน ผู้เรียนหนังสือ จำนวน 11,309 คน และอื่นๆ จำนวน 18,823 คน) รายละเอียดดังตาราง (สำนักงานสถิติจังหวัดระนอง, 2562: xi)

ตาราง 8.3 ลักษณะของกำลังแรงงานจังหวัดระนอง

สถานภาพแรงงาน	รวม		ชาย		หญิง	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. ผู้อยู่ในกำลังแรงงาน	139,394	68.4	88,093	85.8	51,301	50.7
1.1 กำลังแรงงานปัจจุบัน	139,394	68.4	88,093	85.8	51,301	50.7
- ผู้มีงานทำ	138,670	68.0	87,692	85.4	50,978	50.4
- ผู้ว่างงาน	724	0.4	401	0.4	323	0.3
1.2 ผู้ที่รอฤดูกาล	-	-	-	-	-	-
2. ผู้ไม่อยู่ในกำลังแรงงาน	64,494	31.6	14,606	14.2	49,888	49.3
- ทำงานบ้าน	34,362	16.9	951	0.9	33,411	33.0
- เรียนหนังสือ	11,309	5.5	4,926	4.8	6,383	6.3
- อื่นๆ	18,823	9.2	8,729	8.5	10,094	10.0
ผู้มีอายุ 15 ปีขึ้นไป ทั้งหมด	203,888	100.0	102,699	100.0	101,189	100.0

หมายเหตุ : - คือ ไม่มีข้อมูล หรือมีค่าเป็น 0 หรือข้อมูลมีจำนวนน้อย

ที่มา สรุปลผลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากรจังหวัดระนองไตรมาสที่ 2/2562

8.5.6 โรงงานอุตสาหกรรมในจังหวัดระนอง

จำนวนโรงงานอุตสาหกรรมเป็นตัวชี้วัดหนึ่งของระบบเศรษฐกิจ ข้อมูลโรงงานอุตสาหกรรมของจังหวัดระนอง พบว่า ณ วันที่ 10 พฤศจิกายน 2562 มีจำนวนทั้งสิ้น 321 โรงงาน จำแนกได้ดังตาราง

ตาราง 8.4 จำนวนโรงงานจำแนกรายหมวดอุตสาหกรรมที่สำคัญ

ลำดับที่	กลุ่มอุตสาหกรรม	จำนวน
1	ผลิตภัณฑ์จากพืช	13 โรงงาน
2	อุตสาหกรรมอาหาร	72 โรงงาน
3	อุตสาหกรรมเครื่องดื่มน้ำ	8 โรงงาน
4	แปรรูปไม้และผลิตภัณฑ์จากไม้	33 โรงงาน
5	เครื่องเรือนหรือเครื่องตกแต่งในอาคารจากไม้ แก้ว ยาง หรือโลหะอื่นๆ	5 โรงงาน
6	ผลิตภัณฑ์จากปิโตรเลียม	7 โรงงาน
7	ยางและผลิตภัณฑ์ยาง	7 โรงงาน
8	ผลิตภัณฑ์พลาสติก	5 โรงงาน
9	ผลิตภัณฑ์อโลหะ	24 โรงงาน
10	ผลิตโลหะขั้นมูลฐาน	3 โรงงาน
11	ผลิตภัณฑ์โลหะ	18 โรงงาน

ลำดับที่	กลุ่มอุตสาหกรรม	จำนวน
12	ผลิตเครื่องจักรและเครื่องกล	16 โรงงาน
13	ผลิตเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์	1 โรงงาน
14	ผลิตยานพาหนะและอุปกรณ์รวมทั้งการซ่อมยานพาหนะและอุปกรณ์	36 โรงงาน
15	การผลิตอื่นๆ	73 โรงงาน
รวม		321 โรงงาน

ที่มา อุตสาหกรรมจังหวัดระนอง, 2562

จากตารางจะเห็นได้ว่าโรงงานอุตสาหกรรมในจังหวัดระนอง โรงงานกลุ่มอุตสาหกรรมอาหารมีจำนวนมากที่สุด (72 โรงงาน) รองลงมาโรงงานกลุ่มผลิตยานพาหนะและอุปกรณ์รวมทั้งการซ่อมยานพาหนะและอุปกรณ์ (36 โรงงาน) โรงงานกลุ่มแปรรูปไม้และผลิตภัณฑ์จากไม้ (33 โรงงาน) และโรงงานกลุ่มผลิตภัณฑ์โลหะ (24 โรงงาน) ตามลำดับ

8.5.7 อัตราการใช้ไฟฟ้า

การใช้ไฟฟ้าเป็นปัจจัยหนึ่ง que แสดงให้เห็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจเพราะไฟฟ้าเป็นพลังงานที่นำมาใช้ในกิจการทุกประเภท ดังนั้น การพิจารณาเศรษฐกิจในพื้นที่ใดจึงสามารถนำตัวเลขปริมาณการใช้ไฟฟ้าประเภทต่าง ๆ มาพิจารณาจะทำให้ทราบกิจกรรมทางเศรษฐกิจได้ สำหรับจังหวัดระนองการใช้พลังงานไฟฟ้า ดังตาราง

ตาราง 8.5 ปริมาณการใช้ไฟฟ้าของจังหวัดระนองปี พ.ศ. 2558 - 2561

ประเภทการใช้ไฟฟ้า	ปี พ.ศ. 2559 (kWh/ปี)	ปี พ.ศ. 2560 (kWh/ปี)	ปี พ.ศ. 2561 (kWh/ปี)
ครัวเรือน	100,491,171.00	101,470,083.00	105,456,104.00
ธุรกิจ	72,861,971.00	72,087,157.00	73,205,279.00
อุตสาหกรรม	213,808,554.00	216,721,140.00	211,590,087.00
เกษตรกรรม	2,136.00	5,888.00	19,427.00
อื่น ๆ	2,463,534.00	1,924,000.00	1,801,965.00

ที่มา กระทรวงพลังงาน, 2562

จากตารางจะเห็นได้ว่าอัตราการใช้ไฟฟ้าของจังหวัดระนองปี พ.ศ. 2559 – 2561 ภาคครัวเรือนมีปริมาณเพิ่มขึ้นทุกปี ภาคธุรกิจปี พ.ศ. 2559 – 2560 ลดลงและเพิ่มขึ้นในปี พ.ศ. 2561 ภาคอุตสาหกรรมลดลงทุกปี ขณะที่ภาคเกษตรกรรมเพิ่มขึ้นทุกปี และอื่น ๆ ปริมาณการใช้ไฟฟ้าลดลงทุกปี ข้อมูลดังกล่าวสามารถวิเคราะห์กิจกรรมทางเศรษฐกิจได้เป็นอย่างดี

8.5.7 การท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่สร้างรายได้ให้กับประเทศไทย โดยเฉพาะภาคใต้สามารถสร้างมูลค่าจากการท่องเที่ยวได้สูงกว่าภาคอื่น ๆ ปริมาณผู้มาเยือนจึงเป็นตัวชี้วัดด้านเศรษฐกิจได้เป็นอย่างดี สำหรับจังหวัดระนองปริมาณนักท่องเที่ยวปี พ.ศ. 2560 - 2561 ดังตาราง

ตาราง 8.6 ปริมาณผู้มาเยือนจังหวัดระนองปี พ.ศ. 2560 - 2561

ผู้มาเยือน	จำนวน		
	ปี พ.ศ. 2560 (คน)	ปี พ.ศ. 2561 (คน)	ร้อยละการเปลี่ยนแปลง
ไทย	922,649	955,953	+ 3.61
ต่างชาติ	54,823	56,607	+ 3.25
รวม	977,472	1,012,560	+ 3.59

ที่มา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2562

จากตารางพบว่าปริมาณผู้มาเยือนจังหวัดระนองทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติปีพ.ศ. 2561 มีปริมาณเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2560 ร้อยละ 3.59 แสดงให้เห็นว่าภาคการท่องเที่ยวของจังหวัดระนองเติบโตขึ้นเมื่อเทียบกับปีก่อนหน้า

จะเห็นได้ว่า การทำความเข้าใจเศรษฐกิจของท้องถิ่น โดยเฉพาะระดับจังหวัดสามารถพิจารณาจากข้อมูลที่เกี่ยวข้องได้อย่างหลากหลาย สำหรับจังหวัดระนองสามารถพิจารณาได้จากผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัด ข้อมูลสินค้าทางการเกษตรที่สำคัญ มูลค่าการค้าชายแดนระนอง - เมียนมา อัตราการจ้างงาน จำนวนโรงงานอุตสาหกรรม อัตราการใช้ไฟฟ้า ข้อมูลด้านการท่องเที่ยว ข้อมูลทั้งหมดที่กล่าวมาแสดงให้เห็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจได้เป็นอย่างดี แม้ระนองเป็นจังหวัดเล็ก ๆ แต่กิจกรรมทางเศรษฐกิจมีหลากหลาย และมีความได้เปรียบด้านการค้าชายแดนทำให้ระนองเป็นเมืองเศรษฐกิจชายแดนที่มีความสำคัญเมืองหนึ่งและยังคงต้องพัฒนาเพื่อให้เติบโตยิ่งขึ้นในอนาคต เศรษฐกิจของท้องถิ่นส่งผลต่อการจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยตรง ตัวเลขด้านเศรษฐกิจระดับท้องถิ่นจึงมีนัยยะความสัมพันธ์กับรายได้จัดเก็บเองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและส่งผลกระทบต่องบประมาณด้านบริการสาธารณะต่อไป

8.6 สรุป

การกระจายรายได้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหนึ่งใน การกระจายอำนาจทางการปกครอง เพื่อให้ท้องถิ่นสามารถบริหารงานภายใต้บทบาทหน้าที่ตามกฎหมายของแต่ละท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากงบประมาณเป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินงาน และองค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทยส่วนใหญ่อาศัยงบประมาณจากส่วนกลางเป็นหลัก รายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แบ่งออกเป็น 2 ส่วนหลัก ๆ ได้แก่ รายได้จากการจัดสรรของส่วนกลาง และรายได้จัดเก็บเอง รายได้และรายจ่ายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละรูปแบบสามารถพิจารณาได้จากพระราชบัญญัติการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบนั้น ๆ และพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 เป็นหลัก โดยจะต้องจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีผ่านความเห็นชอบจากสภาท้องถิ่นนั้น ๆ และได้รับอนุมัติจากผู้มีอำนาจจึงสามารถบริหารงบประมาณได้ โดยกระบวนการจัดทำงบประมาณประกอบด้วย 3 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ ขั้นตอนการจัดเตรียมงบประมาณ ขั้นตอนการอนุมัติงบประมาณ และขั้นตอนการบริหารงบประมาณ ปัญหาด้านงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่วนใหญ่ประสบปัญหาลักษณะเดียวกันทั้งประเทศซึ่งเกิดจากการไม่ได้รับจัดสรรงบประมาณจากส่วนกลางตามเป้าหมายร้อยละ 35 อย่างไรก็ตาม งบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความสัมพันธ์กับเศรษฐกิจของท้องถิ่นโดยตรง การวิเคราะห์เศรษฐกิจระดับพื้นที่สามารถพิจารณาจากปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ ผลผลิตมวลรวมของจังหวัด สินค้าทางการเกษตรที่สำคัญ การค้าชายแดนระนอง – เมียนมา การจ้างงาน จำนวนโรงงานอุตสาหกรรม อัตราการใช้ไฟฟ้า กิจกรรมการท่องเที่ยว จะเห็นได้ว่าจังหวัดระนองมีลักษณะเมืองชายแดน เศรษฐกิจของจังหวัดเชื่อมโยงกับกิจกรรมการค้าชายแดนด้วย

บรรณานุกรม

- เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ. (2550). *นโยบายสาธารณะ*. กรุงเทพฯ.
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (22 สิงหาคม 2562). *สถิติด้านการท่องเที่ยว*. เข้าถึงได้จาก กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา:
https://www.mots.go.th/old/more_news.php?cid=411
- กระทรวงพลังงาน. (1 มีนาคม 2562). *สรุปข้อมูลพลังงาน*. เข้าถึงได้จาก กระทรวงพลังงาน:
<https://data.energy.go.th/factsheet/province/85/2018>
- กองความร่วมมือการค้าและการลงทุนกรมการค้าต่างประเทศ. (มปป.). *รายงานสถิติการค้า*. กรุงเทพฯ: ศูนย์บริการข้อมูลการค้าและการลงทุนกับประเทศเพื่อนบ้าน. เข้าถึงได้จาก กรมการค้าต่างประเทศ:
<http://www.dft.go.th/Portals/3/PDF%20%E0%B8%AA%E0%B8%96%E0%B8%B4%E0%B8%95%E0%B8%B4%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%84%E0%B9%89%E0%B8%B2%E0%B8%8A%E0%B8%B2%E0%B8%A2%E0%B9%81%E0%B8%94%E0%B8%99%20%E0%B8%98.%E0%B8%84%2061.pdf>
- จีระ ประทีป. (2557). การคลังท้องถิ่น. ใน สาขาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, *เศรษฐศาสตร์และการคลังสาธารณะ* (หน้า 14-1 - 14-40). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช .
- ฐิติมา ช่างไม้. (2557). แนวทางการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. *วารสารวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏเลย*, 9(27)1-8.
- นพพร วิหคน้อย เพ็ญศรี ฉิริณี ปธาน สุวรรณมงคล และทศวน ชูเพ็ญ. (2561). กระบวนการบริหาร การคลังและงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและกรุงเทพมหานคร. *สัปดาห์ของวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (สทมส.)*, 24(พิเศษ)82-91.
- มยุรี อนุমানราชธน. (2549). *นโยบายสาธารณะ*. กรุงเทพฯ: เอ็กซ์เปอร์เน็ท.
- วรเดช จันทรศร. (2548). *ทฤษฎีการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: สมาคมนักวิจัย มหาวิทยาลัยไทย.
- สมบัติ อารังธัญวงศ์. (2551). *นโยบายสาธารณะ: แนวความคิด การวิเคราะห์และกระบวนการ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ เสมาธรรม.
- สัมฤทธิ์ ยศสมศักดิ์ และอนรรตน์ อนันธนาธร. (2555). *นโยบายสาธารณะ*. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วน จำกัด เวิลด์เทรต ประเทศไทย.
- สำนักงานเกษตรจังหวัดระนอง . (10 พฤษภาคม 2554). *ข้อมูลพื้นฐานทางการเกษตร*. เข้าถึงได้จาก สำนักงานเกษตรจังหวัดระนอง : <http://www.ranong.doae.go.th/index-home.html>

สำนักงานสถิติจังหวัดระนอง. (2562). *สรุปผลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากรจังหวัดระนอง ไตรมาสที่ 2/2562 (เดือนเมษายน - มิถุนายน 2562)*. ระนอง: สำนักงานสถิติจังหวัดระนอง.

สำนักทะเบียนกลาง. (2562). *ประกาศสำนักทะเบียนกลาง เรื่อง จำนวนราษฎรทั่วราชอาณาจักร ตามหลักฐานการทะเบียนราษฎร ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2561*. กรุงเทพฯ: สำนักทะเบียนกลาง กระทรวงมหาดไทย.

อุตสาหกรรมจังหวัดระนอง. (10 พฤศจิกายน 2562). *ข้อมูลโรงงานอุตสาหกรรมสำหรับเจ้าหน้าที่*. เข้าถึงได้จาก อุตสาหกรรมจังหวัดระนอง:
<http://reg.diw.go.th/executive/Prov3.asp?prov=85>

แบบฝึกหัดประจำหน่วย

คำชี้แจง ให้ตอบคำถามต่อไปนี้

1. จงอธิบายการกระจายรายได้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
2. ให้เสนอแนวทางการเพิ่มรายได้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
3. ให้เสนอแนะแนวทางการลดรายจ่ายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
4. จงอธิบายกระบวนการจัดทำงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
5. ให้วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อเศรษฐกิจจังหวัดระนอง
6. ให้บอกปัญหาทางการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
7. ให้วิจารณ์รายได้และรายจ่ายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดระนอง

แบบประเมินผลหลังเรียนประจำหน่วย

คำชี้แจง ให้เลือกตอบข้อที่ถูกที่สุดเพียงข้อเดียว

1. การบริหารรายจ่ายของท้องถิ่นควรคำนึงถึงหลักการข้อใด
 - ก. หลักความสมดุลระหว่างการควบคุมและความคล่องตัว
 - ข. หลักความมีมาตรฐานเดียวกัน
 - ค. หลักการเน้นประสิทธิภาพมากกว่าประสิทธิผล
 - ง. หลักการเน้นระเบียบข้อบังคับ
2. ข้อใดไม่ใช่รายจ่ายประจำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
 - ก. ค่าที่ดิน สิ่งก่อสร้าง
 - ข. เงินเดือนข้าราชการ
 - ค. ค่าตอบแทนสมาชิกสภาท้องถิ่น
 - ง. เงินอุดหนุน
3. พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 กำหนดเป้าหมายการกระจายรายได้ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสัดส่วนเท่าไรเมื่อเทียบกับรายได้ของรัฐบาล
 - ก. ไม่น้อยกว่าร้อยละ 25
 - ข. ไม่น้อยกว่าร้อยละ 30
 - ค. ไม่น้อยกว่าร้อยละ 35
 - ง. ไม่น้อยกว่าร้อยละ 40
4. ข้อใดเป็นรายได้จัดเก็บเองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
 - ก. ภาษีป้าย
 - ข. ภาษีสุรา
 - ค. ภาษีและค่าธรรมเนียมรถยนต์
 - ง. ภาษีสรรพสามิต
5. ข้อใดเป็นกระบวนการจัดทำงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขั้นการอนุมัติงบประมาณ
 - ก. การทบทวนแผน และกำหนดนโยบายการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
 - ข. การจัดระดมความคิดเห็น เกี่ยวกับประเด็นปัญหาและความต้องการในท้องถิ่น
 - ค. ประธานสภาท้องถิ่นนำเสนอร่างที่ผ่านความเห็นชอบให้ผู้มีอำนาจในการอนุมัติ
 - ง. การติดตามดูแลการใช้จ่ายงบประมาณว่ามีความถูกต้องมากน้อยเพียงใด เป็นไปตามแผนการปฏิบัติงานหรือไม่

6. ใครมีอำนาจอนุมัติร่างงบประมาณรายจ่ายประจำปีของเทศบาลเมือง
 - ก. นายอำเภอ
 - ข. ผู้ว่าราชการจังหวัด
 - ค. ท้องถิ่นจังหวัด
 - ง. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

7. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถสร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจในชุมชนได้อย่างไร
 - ก. ส่งเสริมการรวมกลุ่มของคนในชุมชน
 - ข. สร้างอาคาร สถานที่สำหรับการรวมกลุ่ม
 - ค. ปรับปรุงการคมนาคมภายในชุมชนให้สะดวกสบายยิ่งขึ้น
 - ง. ถูกทุกข้อ

8. ข้อใดเป็นการเพิ่มรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบเทศบาลเหมาะสมที่สุด
 - ก. การส่งเสริมให้จัดตั้งโรงงานอุตสาหกรรมในพื้นที่
 - ข. จัดเก็บภาษีป้ายหรือร้านค้าให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น
 - ค. จัดระดมทุนจากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งในและนอกพื้นที่
 - ง. ขอรับการจัดสรรงบประมาณจากส่วนกลางเป็นกรณีพิเศษ

9. ปัจจัยใดที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของเศรษฐกิจในชุมชนมากที่สุด
 - ก. การรวมกลุ่มของคนในชุมชน
 - ข. สภาพภูมิศาสตร์ของชุมชน
 - ค. สภาพดินฟ้าอากาศ
 - ง. ความเป็นเครือข่าย

10. เศรษฐกิจจังหวัดของระนองมาจากส่วนใดมากที่สุด
 - ก. กิจกรรมการท่องเที่ยว
 - ข. สินค้าทางการเกษตร
 - ค. สินค้าอุตสาหกรรม
 - ง. การค้าชายแดน
